

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 600 F per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De "Proxy Regulation". — Het stemmen door lastgeving in het Amerikaans Vennootschappenrecht^(*)(1)

1. Zowel in Amerikaanse als in Europese, en onder meer Belgische, rechtsleer werden talrijke beschouwingen gewijd aan de « machtsverhoudingen » in de kapitaalvennootschap, meer in het bijzonder in de Naamloze Vennootschap. Hierbij werd gewezen op de fictieve « soevereiniteit » van de algemene vergadering tegenover de leidende functie van het beheersorgaan (2). De nadruk werd meermaals gelegd op de kloof (« le divorce ») die ontstaat is tussen de « eigendom » (« ownership »), meestal verspreid over een groot aantal aandeelhouders, en de effectieve (« working ») controle over de vennootschap. Inderdaad, de twee begrippen dekken elkaar niet (3). Veelal is de eigendom overigens zo ruim verspreid dat de « working control » kan verzekerd worden met een minderheidsbezit (4).

2. Uitgaande van deze feitelijke toestand, werden, ook in de Belgische rechtsleer, voorstellen gedaan om enige wijziging te brengen in de verhouding tussen beheersorgaan en aandeelhouders of algemener, tussen de vennootschap en het investerend publiek. Het hoofddoel wordt hierbij gelegd op de noodzakelijkheid, de verrichtingen van de vennootschap op efficiënte wijze te omgeven met een juiste en betekenisvolle « publiciteit » die zowel aandeelhouders als het gespecialiseerd publiek kan bereiken (5).

3. Voordelen van een dergelijke versterkte informatie lijken onder meer te zijn : de versteviging van het contact tussen vennootschap en aandeelhouders, een (her)winnen van het vertrouwen van eventuele investeerders, hetgeen ook rechtstreeks een gunstige invloed kan uitoefenen zowel op de investeringspolitiek van de vennootschappen als op hun beroep op de kapitaalmarkt (6). Een ander voordeel bestaat in het vermijden van mogelijke misbruiken die kunnen voortvloeien uit een te absolute ongecontroleerde positie van het beheersorgaan. « Last but not least » zouden de aandeelhouders meer betrokken kunnen worden in het leven der vennootschap en er hun stemrecht op

de algemene vergadering, hetzij persoonlijk, hetzij door volmachthouder, met meer kennis van zaken en bijgevolg met groter gewicht kunnen uitoefenen.

4. Een dergelijke degelijke informatie van de aandeelhouders wordt blijkbaar in de weg gestaan door hun absenteïsme en « anonymaat », vooral dan in een stelsel waar, in tegenstelling met de V.S.A., naast de aandelen op naam, de aandelen aan toonder een belangrijke plaats innemen (7). Men staat nog ver verwijderd van de door bepaalde auteurs sterk gewenste toestand waarbij ieder aandeelhouder rechtstreeks thuis de nodige en degelijke informatie nopens « zijn » vennootschap zou toegezonden krijgen (8).

* * *

5. Het is met deze gegevens als achtergrond dat een stuk Amerikaans vennootschappenrecht onder ogen zal genomen worden. Er zal gepoogd worden te beschrijven hoe ter gelegenheid van het stemmen der aandeelhouders bij gemachtigde (« voting by proxy (holder) »), een gedetailleerde regeling werd ontworpen waarbij het bovenvermelde doeleinde van betere informatie der aandeelhouders werd beoogd en hoe, meer in het algemeen, door de verscheidene bepalingen, gestreefd werd « to accomplish the restoration and revitalisation of effective corporate democracy ». Deze « Proxy Rules » kunnen beschouwd worden als *dé* poging, ondernomen in het Amerikaans vennootschappenrecht, om de kloof tussen « ownership » en « control » minder gevaarlijk te maken en de aandeelhouders zowel als het investerend publiek in het algemeen, nader te betrekken bij het leven der vennootschap. In dit verband moet de ietwat al te uitbundige uitspraak begrepen worden, waarbij de « Proxy » regeling werd bestempeld als de « Salvation of our modern corporate system » (10).

6. Van meet af aan moet vooropgesteld worden dat

de «proxy» regeling in de V.S.A. haar aanleiding gevonden heeft in het *misbruik* dat door het bestuur der vennootschap («management») werd gemaakt van het stemmen door volmachthouder. Zonder een oordeel te vormen over de toestand in het Belgisch vennootschappenrecht, lijkt de «proxy» regeling ook voor Belgische juristen belang te vertonen aangezien zij boven een loutere reactie tegen misbruiken, uitgegroeid is tot het middel bij uitstek om een gezonder vennootschapsleven («an effective corporate democracy») mogelijk te maken ⁽¹¹⁾.

7. Hetgeen volgt is hoofdzakelijk een *beschrijving* van een buitenlands systeem. De lezer wordt echter uitgenodigd — de bemerkingen in voetnoot mogen hiertoe bijdragen — het Belgisch vennootschappenrecht en in het bijzonder de Belgische regeling (of afwezigheid van regeling) in zake het stemmen door volmachthouder voor ogen te houden.

Het is ook de bedoeling de uiteenzetting te beperken tot het probleem van het «stemmen door middel van volmacht». Aanverwante vraagstukken zoals overeenkomsten betreffende het stemrecht, syndicataire overeenkomsten, worden buiten beschouwing gelaten.

Toestand vóór en aanleiding tot de «Proxy-Regulation»

8. De «common law» regel houdt voor dat het stemrecht op de algemene vergadering van een vennootschap toekomt aan de aandeelhouders ten persoonlijke titel. Volgens deze regel moeten de aandeelhouders, om hun stemrecht uit te oefenen, aanwezig zijn op de vergadering. Nochtans betreft het hier een regel die slechts suppletieve waarde heeft. Inderdaad, zowel bijzondere wetten als de statuten of het intern reglement van een vennootschap kunnen ervan afwijken door uitdrukkelijk het stemmen door lastgeving te aanvaarden en te regelen ⁽¹²⁾, hetgeen dan ook meestal geschiedt ⁽¹³⁾.

9. Deze wijze van stemmen drong zich op. Reeds vanaf de periode 1925-30 werd de vennootschapsstructuur gekenmerkt door een merkwaardige groei in omvang en belang en door een steeds ruimer verspreid aandelenbezit. Deze evolutie luidde de «era of the small stockholder» in ⁽¹⁴⁾. In die periode werd het vennootschapsleven ook reeds getekend door de *afwezigheid* van de aandeelhouders op de algemene vergadering («absentee owners») ⁽¹⁵⁾. De aandeelhouders konden hun bevoegdheid slechts uitoefenen door te stemmen door gemachtigde.

10. Vlug echter kon vastgesteld worden hoe dit systeem als een belangrijk instrument gebruikt en misbruikt werd door het bestuursorgaan der vennootschap. Dit laatste «ronselde» «volmachten», dikwijls blanco-volmachten. Belangrijke middelen daartoe waren de lijst der aandeelhouders, waarover de directie beschikte, alsook het personeel en de financies der vennootschap die konden ingezet en aangewend worden voor het solliciteren der volmachten. De aldus gevraagde volmachten kenden over het algemeen aan de volmachthouder (meestal een lid van het bestuur), *onbeperkte* bevoegdheden toe die dan ook gebruikt werden tot ondersteuning van de politiek der «machthebbers». De vorm waarin de sollicitatie geschiedde bleef meestal beperkt tot een postkaart met kleine druk die, na ondertekening, moest teruggestuurd worden. Daarbij ontbrak het de aandeelhouders volkomen aan de informatie, die nodig was voor het op een verantwoorde

wijze uitoefenen van hun stemrecht ⁽¹⁶⁾. Het systeem der volmachten ontaardde derhalve messtal in een louter middel waardoor het bestuur zich onafgebroken in het zadel kon houden en de controle over de vennootschap bewaren en verstevigen ⁽¹²⁾. De reeds ontstane of dreigende kloof tussen eigenaars-aandeelhouders en controlerende beheerders werd er groter door.

11. Een reactie tegen deze werkelijke en de mogelijke misbruiken drong zich op. Zij vond haar verwezenlijking in een federale regeling die, zonder beperkt te blijven tot het reageren tegen misbruiken, op doortastende wijze essentiële rechten van de aandeelhouders veilig stelde en een belangrijke invloed uitoefende en nog uitoefent op de structuur en het leven der vennootschappen.

De «Proxy-Regulation»

Grondslag

12. De wettelijke basis voor de federale regeling van het solliciteren van volmachten berust hoofdzakelijk in Section 14 (a) van de *Securities and Exchange Act* van 1934 (S.E.A.) ⁽¹⁸⁾. Hierbij wordt de bevoegdheid om regelingen uit te vaardigen in verband met het solliciteren van volmachten opgedragen aan een onafhankelijke, administratieve «agency» van de federale regering: de *Securities and Exchange Commission* (S.E.C.), die samengesteld is uit enkele experts behorend tot de twee politieke partijen. Bij haar zeer belangrijke taak in het Amerikaans vennootschapsleven moet de Commissie zich steeds laten leiden door de algemene criteria «*public interest*» en «*protection of investors*» (Section 14(a) S.E.Act).

Volgens section 14(a) van de S.E.Act is het solliciteren van «volmachten» in verband met ter beurs genoteerde aandelen («listed securities») onwettig wanneer daarbij de S.E.C. regeling overtreden wordt. En section 14(a) bepaalt verder: «It shall be unlawful for any member of a national securities exchange or any broker or dealer who transacts a business in securities through the medium of any such member, to give a proxy, consent of authorisation in respect of any security registered on a national securities exchange and carried for the account of a customer in contravention of such rules and regulations as the Commission may prescribe as necessary or appropriate in the public interest or for the protection of investors.»

13. De eerste «Proxy Rules» die werden uitgevaardigd door de S.E.C. bestonden uit zeven regelen, afgekondigd in 1935 («Rules LA1-LA7»). Alhoewel niet langer meer van toepassing bevatten zij de grondprincipes die de latere regeling beheersen ⁽¹⁹⁾.

De thans geldende regelen (elf in getal) dateren van 1938 en staan bekend als de «Regulation X-14» ⁽²⁰⁾. Zij zijn het voorwerp geweest van verscheidene herzieningen en wijzigingen ⁽²¹⁾.

Toepassingsgebied.

14. Betreffend het toepassingsgebied der «Proxy Rules» moet vooreerst aangestipt worden dat niet alle Amerikaanse vennootschappen onder de regeling vallen. Zij is alleen van toepassing op het solliciteren van «volmacht» met betrekking tot aandelen die genoteerd zijn op een nationale beurs («securities listed and registered on a national securities exchange» ⁽²²⁾). Niet genoteerde aandelen, zelfs indien ze kunnen omgezet worden in «listed securities», vallen buiten de rege-

ling (23). Uit deze beperking van het toepassingsgebied volgt dat ongeveer de helft der belangrijke Amerikaanse vennootschappen niet onderworpen zijn aan de desbetreffende regeling (24). Een andere schatting houdt voor dat het toepassingsgebied beperkt is tot ongeveer drieduizend vennootschappen (25). Door de rechtsleer werd echter opgemerkt dat het feit van «notering ter beurs» een weinig realistisch criterium biedt voor de al dan niet toepassing der «proxy» regelen. Als beter criterium wordt de *omvang* der vennootschap of het *aantal aandeelhouders* voorgesteld (26).

Van wetgevende zijde gingen reeds verscheidene initiatieven uit om het toepassingsgebied te verruimen. Deze pogingen kenden nog geen definitief resultaat. Hierbij moet het wetvoorstel vermeld worden van senator J. W. Fulbright, waarbij de vroegere «Frear bill» werd hernomen. Het was de bedoeling ook «unlisted corporations» onder de regeling te laten vallen. Als voorwaarden werden gesteld: minstens 750 aandeelhouders of «debt securities» ten bedrage van 1.000.000 dollar in handen van het publiek, en totale activa van de vennootschap ten belope van 2.000.000 dollar (27). De S.E.C. steunde de «Fulbright bill». Men voorzagt dat bij een eventuele toepassing van de voorgestelde wet, de S.E.C. bevoegdheid zou krijgen over 1.200 additionele vennootschappen (28).

15. De bedoeling die voorzat bij het ontwerpen van de «proxy rules» was «to afford fair opportunity for the operation of corporate suffrage» (29). De aandeelhouders moesten worden in staat gesteld hun stemrecht uit te oefenen met volle kennis van zaken. De regeling werd beschouwd als een belangrijk middel ter verwezenlijking van een «effective corporate democracy» (30).

Het «full disclosure» vereiste

16. De hoeksteen van de ganse regeling is het vereiste van «full disclosure» d.i. een accurate en volledige onthulling van belangrijke gegevens die de aandeelhouder in staat moeten stellen zijn stemrecht, als volmachtgever, op verantwoorde wijze uit te oefenen (31). Dit algemeen vereiste krijgt gestalte in het nastreven van de volgende drie objectieven:

— Informatie van de aandeelhouders, wier volmacht gesolliciteerd wordt, door middel van het toesturen van gedetailleerde documenten, waaronder vooral het «proxy statement».

— De aandeelhouders in de gelegenheid stellen op efficiënte wijze met elkaar in contact te komen en bepaalde voorstellen ter discussie en ter stemming voor te leggen op de vergadering van aandeelhouders («communication» en «proposal rule»).

— Het uitschakelen van alle bedrog («fraud») bij het solliciteren van volmachten (32).

De S.E.C. zelf beschouwt de «proxy rules» als de nuttigste van al de door haar uitgevaardigde regelingen in verband met het «disclosure» vereiste (33), een mening die ook door buitenstaanders wordt bijgetreden (34).

Wettelijke begripsomschrijvingen

De «proxy rules» bevatten op de eerste plaats een nauwkeurige omschrijving van de begrippen. Aldus wordt bepaald dat de term «proxy» slaat op «every proxy, consent or authorisation within the meaning of section 14 (a) of the Act» (d.i. met betrekking tot ter beurs genoteerde aandelen). Deze «toestemming»

of «toelating» kan ook beperkt blijven tot een negatieve houding («failure to object or to dissent») (35). Het begrip «solicitation of a proxy» omvat «any request for a proxy» of «any request to execute or not to execute, or to revoke a proxy» (36). Geen onderscheid wordt daarbij gemaakt tussen schriftelijk of mondeling solliciteren (37).

Bepaalde mededelingen die het eigenlijk vragen van volmacht voorafgaan maar voorkomen als een eerste stap in een uitgestippeld sollicitatieplan, worden gelijkgesteld met een sollicitatie en vallen onder de S.E.C. regeling (38): Aldus de aankondiging gericht tot de aandeelhouders waarbij aangedrongen wordt op het vormen van een aandeelhouders comitee; een brief waarin steun wordt gevraagd bij een actie voor of tegen een amendement op de «by-laws»; «a fortiori» de brief die door een aandeelhouder aan zijn collega's wordt gericht en waarbij hij hen verzoekt geen volmachten uitgaande van het bestuur der vennootschap te ondertekenen en gebeurlijk de «volmachten» die hij reeds zou ondertekend hebben te herroepen (39).

18. Regel «X-14 A 2» somt enkele types van «sollicitaties» op die niet onder de «proxy» regeling vallen zoals onder meer een «solicitation» die niet uitgaat van het «bestuur» en waarbij niet meer dan tien personen worden aangesproken (40). Deze uitzonderingsmaatregel lijkt getroffen te zijn om de aandeelhouders die willen overgaan tot een ware sollicitatiecampagne, toe te laten zich vooraf ervan te vergewissen of zij kunnen rekenen op een minimum aan steun. Zo kunnen deze aandeelhouders enkele personen contacteren zonder bij de leiding van de vennootschap argwaan te wekken.

De «proxy»-verhouding

19. Betreffende de juridische aard van de «proxy»-verhouding kan erop gewezen worden dat de «proxyholder» beschouwd wordt als een «lasthebber» («agent») met dien verstande echter dat bij de totstandkoming van de «principal-agent» verhouding de zaken meestal anders liggen dan gebruikelijk: niet de lastgever, maar de lasthebber neemt in dit geval het initiatief door de aandeelhouders te verzoeken hem aan te duiden voor het uitoefenen van hun stemrecht (42).

Wanneer de «proxy rules», uitgevaardigd door de S.E.C., niet van toepassing zijn, wordt de «proxy»-verhouding bijgevolg uitsluitend door de «law of agency» beheerst. En zelfs in geval van toepassing der S.E.C. regeling worden heel wat problemen in meerdere of mindere mate door de «agency law» geregeld.

20. In dit verband kan vooreerst opgemerkt worden dat de «lasthebber» niet noodzakelijk aandeelhouder moet zijn. Hij moet alleen de wettelijke bekwaamheid bezitten om als «agent» op te treden (43). In het licht van de toepasselijke «agency law» wordt aangenomen dat een gegeven volmacht die nog niet is uitgeoefend, herroepbaar is (44). Indien het solliciteren der volmacht onder de «proxy» regelen valt moeten eventueel bepaalde procedures of beperkingen betreffend het herroepingsrecht in het «proxy statement» vermeld worden (45). In bepaalde gevallen nochtans, is de volmacht onherroepelijk, namelijk wanneer het een volmacht betreft «coupled with an interest» of «given as security» d.i. «verleend in het belang van de gemachtigde of van een derde of tot zekerheid van de uitvoering van een verplichting of van de vrijwaring van een rechtstitel»; aldus het geval waar de schuldeiser volmacht heeft gekregen om het stemrecht uit te oefenen dat verbonden is aan de aandelen die hij als waarborg houdt voor zijn schuldvordering (46). De

onherroepelijkheid kan ten slotte ook door een wettekst worden voorgelaten (47).

21. Afgezien van een wettelijke regeling is een volmacht geldig tot de herroeping met als maximumduur de termijn die is vastgesteld in de volmacht (48). Aan deze termijn wordt door de wetten van verscheidene staten een grens gesteld (49). De «inspectors» bij de verkiezing moeten elke «volmacht» die de wettelijke bepalingen nopens de duur schendt, weigeren. Dit geval zal zich echter zelden voordoen aangezien volmachten over het algemeen slechts gevraagd en bekomen worden met het oog op de eerstkomende vergadering en niet voor een onbepaalde periode. Deze laatste — algemeen aanvaarde — praktijk is een dwingende regel wanneer de S.E.S. «Proxy rules» toepasselijk zijn.

22. In beginsel is de lasthebber verplicht het mandaat uit te oefenen (50). Daarenboven blijkt hij ook gebonden te zijn door de aanduidingen van de lastgever in het sollicitingsmateriaal (51), waaruit volgt dat indien de lasthebber wil vermijden «proxies» te moeten uitvoeren die voor hem nadelig zijn, hij deze onmiddellijk moet terugsturen (52).

Het kernorgaan: de «Securities and Exchange Commission».

23. Zoals boven werd aangestipt, ligt het grondkenmerk van de ganse «proxy» regeling in het vereiste van «full disclosure»: het volledig en juist inlichten van de aandeelhouders (53). De «Securities and Exchange Commission» treedt daarbij op als het belangrijkste orgaan. Het «sollicitatie-materiaal» moet alvorens het effectief mag worden rondgestuurd, worden «overgemaakt» of «neergelegd» («to file») bij deze centrale commissie.

De «filing requirements» worden aangevuld door meer «informele» procedures die kunnen beschouwd worden als de «reactie» van de commissie op de voorgelegde documenten.

24. Vooral over te gaan tot het bespreken van deze «filing requirements» lijkt het nodig aan te stippen dat de Commissie de sollicitingsdocumenten niet «goedkeurt» of «afkeurt» (54). En het feit dat rekening wordt gehouden met de opmerkingen van de Commissie mag niet geïnterpreteerd worden in die zin dat de Commissie aan de voorgelegde en «verbeterde» documenten een «clear bill of health» verleent, waarop niet meer zou kunnen teruggekomen worden (55).

De enige betekenis die kan gehecht worden aan de voorlegging van de documenten aan de commissie en het zich schikken naar haar opmerkingen is, dat in de opinie van de «commissioner's staff officer» en op basis van de op dit ogenblik beschikbare gegevens, de documenten, zoals ze eventueel zijn gewijzigd, geen «objectionable statements» inhouden (56). Daarbij dient genoteerd dat de zienswijze van het lid der Commissie slechts de waarde heeft van een «informal opinion» die noch deze persoon noch de commissie bindt...

«Filing requirements» en «letter of comments».

25. In verband met de «filing requirements» moet sedert 1956 een onderscheid worden gemaakt naar gelang het solliciteren van volmachten al dan niet gebeurt met het oog op het onmiddellijk verwerven of behouden van een controlepositie in de schoot van het bestuur der vennootschap d.i. met het oog op de ver-

kiesing of het verwijderen van beheerders («election contest»).

26. De «filing requirements» betreffende het solliciteren van «volmachten» die geen onmiddellijk verband houden met een verkiezing van beheerders vindt men hoofdzakelijk in de «proxy-rules» X-14A-3 en X-14A-6. Daarin wordt bepaald dat alle sollicitatiedocumenten, vooraleer ze voor gebruik worden aangewend, moeten neergelegd worden bij de commissie. Dit vereiste slaat ook op het «preliminary soliciting material», dit zijn de documenten (o.m. brieven aan de aandeelhouders) die het «proxy statement» voorafgegaan. De regeling heeft echter vooral de eigenlijke sollicitatiedocumenten op het oog. In principe moeten minstens tien dagen vóór de datum waarop definitieve exemplaren worden verstuurd aan de aandeelhouders die «preliminary copies» van «proxy statement», «proxy form» en «al het ander sollicitatie-materiaal» worden overgemaakt aan de commissie zodat deze de gelegenheid heeft de voorgelegde stukken te onderzoeken en commentaar uit te brengen vooraleer ze werkelijk worden rondgestuurd (57). Te noteren valt dat deze «preliminary copies» alleen ter inlichting strekken van de commissie en niet ter inzage liggen voor het publiek (58).

Eens de «preliminary copies» overgemaakt, mogen geen veranderingen meer worden aangebracht aan de documenten tenzij deze wijzigingen ter kennis worden gebracht van de commissie (59).

Voorts bepaalt Rule X-14A-6(c) dat vier «definitieve» kopijen van het «proxy statement», de «form of proxy» en het «ander sollicitatie-materiaal», in de vorm waarin deze documenten meegedeeld zullen worden aan de aandeelhouders en niet later dan de datum waarop deze stukken effectief verstuurd worden, moeten worden overgemaakt aan de Commissie. Daarenboven zullen terzelfdertijd drie kopijen worden meegedeeld aan iedere nationale beurs waarop de uitgever van de sollicitingsdocumenten genoteerde aandelen bezit.

Tenslotte geldt dezelfde voorleggingsvereiste t.o.v. «sollicitingsmateriaal» dat volgt op het «proxy statement».

27. Het lijkt wel aangewezen hier wat verder in te gaan op de belangrijkste documenten die onder de «filing-requirements» vallen.

Het «proxy statement» wordt beschouwd als het belangrijkste stuk dat ter inlichting aan de aandeelhouders wordt gestuurd (60). Regel X-14A-3 bepaalt dat geen sollicitatie van «volmacht» mag plaats hebben zonder het meedelen van een «proxy statement» aan de persoon wiens «volmacht» wordt gesolliciteerd. De verplichte inhoud van dit document is in detail uitgestippeld door de S.E.C. in het schedule 14A dat deel uitmaakt van de «proxy regulation». Het betreft een verplicht minimum aan juiste inlichtingen nopens verscheidene belangrijke punten en wel in het bijzonder: de financiële toestand van de vennootschap, de punten van de dagorde waarover zal gestemd worden op de vergadering, de voorstellen die ter sprake zullen komen, bepalingen in verband met de herroepelijkheid van de volmacht, de personen die de volmacht solliciteren, het belang van bepaalde personen in de kwesties die aan de stemming onderworpen zijn, de «voting securities» en de voornaamste houders ervan, de kosten van de sollicitatieprocedure en de eventuele vergoeding van de sollicitanten, de rechten van de minoritaire aandeelhouders.

Zo het steeds toegelaten blijft dit minimum aan inlichtingen te overschrijden, waakt de Commissie erover dat het minimum strikt wordt nageleefd.

Als tweede essentieel document valt het stuk («instrument», «form») te noteren waardoor de «agency» wordt tot stand gebracht en dat ook dienst doet als bewijs van deze tot stand gebrachte verhouding van lastgeving.

In ieder «proxy instrument» moet bepaald worden dat de lasthouder, bij het uitoefenen van het stemrecht, beschikt over de bevoegdheden («powers») die de lastgever zelf zou bezitten indien hij persoonlijk aanwezig was op de vergadering. Regel X-14A-4(a) stelt meer gedetailleerde vereisten voorop. De «proxy form» moet op klare en objectieve wijze ieder punt aangeven waarover de lasthebber mag stemmen («intended to be acted upon»), hetzij het voorstellen van het bestuur, hetzij het voorstellen van aandeelhouders betreft. Daarbij moet in de «proxy form» aan de gesolliciteerde lastgever de gelegenheid worden geboden om op ondubbelzinnige wijze zijn goed- of afkeuring te uiten in verband met de voorgestelde punten (61). Er werd reeds gewezen op het feit dat de lasthebber gehouden is zijn stem uit te brengen in overeenstemming met de uitdrukkelijke instructies van de lastgever (62). In dit verband kan gesproken worden van een «imperatief» mandaat. Met het oog op «onvoorziene» gebeurtenissen die kunnen voorvallen op de vergadering en waarover moet gestemd worden is het echter mogelijk in de «proxy form» discretionaire bevoegdheid («discretionary authority») toe te kennen aan de lasthebber (63). Er heerst betwisting over het feit of uit hoofde van een dergelijke toegekende «discretionary power» de lasthebber, zonder nadere instructies, zou mogen stemmen over zulke belangrijke punten als bv. een fundamentele statutenwijziging, de verkoop van alle activa, de ontbinding (64). In bepaalde rechtsleer wordt voorgehouden dat, in dergelijke hypothese, de lasthebber slechts kan stemmen indien hij er uitdrukkelijk en voor het bepaald punt toe gemachtigd werd in de «proxy form» (65). Hoe ook, steeds blijft het algemeen beginsel gelden waarbij van de lasthebber altijd dezelfde «goede trouw» («good faith») verwacht wordt als van de lastgever, in de veronderstelling dat deze aanwezig zou zijn en zelf zijn stemrecht zou uitoefenen (66).

De «proxy rules» stellen nog verscheidene andere gedetailleerde vereisten in verband met de «proxy form». Deze moet, om alle misverstand te voorkomen, op goed leesbare wijze nauwkeurig aanduiden of de «volmacht» al dan niet gesolliciteerd wordt door het vennootschapsbestuur. Gewoonlijk worden in het «proxy instrument» de namen opgegeven van minstens twee of drie «proxy agents», waarbij meestal de voorzorg genomen wordt te bepalen dat bij afwezigheid van een onder hen, een andere volle bevoegdheid tot handelen bezit en dat het aan de «proxy agent» die de vergadering niet zou kunnen bijwonen, toegelaten is een ander persoon in zijn plaats te machtigen («power of substitution»). In de «proxy form» moet nader worden aangestipt op welke vergadering de «volmachten» zullen uitgeoefend worden (67). De volmachten moeten gedateerd zijn (68). Dit heeft belang voor de vaststelling welke van twee of meer volmachten, uitgaande van dezelfde persoon, moet beschouwd worden als de geldige volmacht, vermits immers een later verleende volmacht al de vorige herroept. Het laatste belangrijk element dat moet voorkomen in de «proxy form» is de handtekening van de volmachtgever.

28. Sedert 1956 vindt men in «rule X-14A-II» en «schedule 14B» (69) een enigszins aanvullende regeling in verband met volmachten, gesolliciteerd met het oog op een vergadering waar de verkiezing of de herroeping van beheerders («directors»), een der hoofdpunten van de dagorde vormt. Het feit dat het in deze hypothese

meestal de onmiddellijke controle in het bestuursorgaan en in de vennootschap betreft, verleent aan de «disclosure» vereiste een nog meer dwingend karakter (70). «A fortiori» is het hier van belang dat de aandeelhouders in kennis worden gesteld van alle terzake nuttige gegevens. Aldus worden er strengere eisen gesteld in verband met inlichtingen die moeten voorkomen in het «proxy statement», onder meer betreffend de personen die de volmachten solliciteren (71), alsook betreffend de vergoedingen ontvangen door «officers» en «directors». In hetzelfde verband wordt «schedule 14B» beschouwd als het meest betekenisvol nieuwe element in de «proxy rules» (72). Daarbij eist de Commissie het voorleggen van zeer gedetailleerde inlichtingen nopens iedere deelnemer aan de verkiezing. De term «deelnemer» omvat zowel diegenen die kandidaat zijn voor «director» als diegenen die deel nemen aan een aandeelhouders' oppositie comité of op enige wijze betrokken zijn geweest bij de oprichting en werking van zulk comité (73). Worden eveneens beschouwd als «deelnemer» de personen die meer dan 500 dollar bijdragen als steun voor de solliciteringsactie of geld uitlenen of krediet verlenen aan een «deelnemer» die aandelen wil opkopen. De vereiste inlichtingen betreffen onder meer de identiteit en «background» van de deelnemer, zijn aandelenbezit («interest in securities»), de omstandigheden waarin hij deelnemer werd, de omvang van zijn activiteiten of geplande activiteiten in deze hoedanigheid, overeenkomsten met de vennootschap gesloten gedurende het verlopen jaar, voorbereidingen met het oog op toekomstige overeenkomsten (74).

«Regel X-14A-3 (b)» houdt voor dat, wanneer het bestuur volmachten solliciteert met het oog op een jaarlijkse vergadering waar «directors» worden verkozen, het «proxy statement» moet voorafgegaan zijn door of vergezeld zijn van een jaarverslag. Dit jaarverslag wordt echter niet beschouwd als een solliciteringsdocument en moet derhalve niet worden overgemaakt aan de commissie (74).

Het bleek nochtans dat deze jaarverslagen soms werden gebruikt of misbruikt om kritiek uit te oefenen op de sollicitaties van de tegenpartij. Daarom werd de regeling ook op dit punt aangevuld in 1956. Minstens vijf werkdagen vóór het rondsturen van het jaarverslag moeten aan de commissie drie kopijen worden overgemaakt van elk deel van het verslag dat commentaar uitbrengt op, of verwijst naar hetzij een sollicitatie die onder de «proxy» regeling valt, hetzij een deelnemer aan een sollicitatie die niet uitgaat van het bestuursorgaan (76).

29. Naast de «filing requirements» wordt gebruik gemaakt van een «informele» procedure waardoor de Commissie met goed resultaat eenzelfde doel, namelijk het verschaffen van volledige en juiste inlichtingen betreffende de vennootschap en haar «officers», nastreeft. Wanneer immers de Commissie vaststelt dat het ontwerp van de solliciteringsdocumenten niet beantwoordt aan de «disclosure» vereiste of vals of misleidend is, stelt zij de betrokken partij daarvan op de hoogte in een «letter of comments» (77). Aldus kan de commissie een herziening en verbetering van bepaalde punten uit het solliciteringsmateriaal vragen (78). Gewoonlijk wordt rekening gehouden met de aanwijzingen van de commissie. Zoniet loopt men immers het risico de commissie een vordering te zien instellen om de sollicitatie van volmachten aan de hand van bepaalde gelaakte documenten door de rechtbank te horen verbreken (zie verder nr. 33).

Aangezien bij sollicitatiecampagnes het tijdselement een belangrijke rol speelt zullen de partijen wellicht een spoedig opsturen van definitief solliciteringsmateriaal, waarbij is ingegaan op de bemerkingen van de commissie, verkiezen boven tijdrovende procedure met zeer geringe kans op succes.

De «*Fraud rule*».

30. Na dit overzicht der «*filing requirements*» en «*informele*» procedure die een belangrijk deel vormen van de «*proxy regulation*» moet gewezen worden op de «*proxy*» regel die het opnemen in het solliciteringsmateriaal verbiedt van enig verkeerd of misleidend element t.a. zowel aan een materieel feit als van het nagaan ervan (...).

Op dezelfde grond van «*fraud*» is het vragen van niet gedateerde of verkeerd gedateerde volmachten verboden. Deze regelen 9 en 10 worden door bepaalde rechtsleer beschouwd als de belangrijkste der «*proxy rules*» (80). Te noteren valt dat de Commissie, bij het vaststellen wat «*false*» of «*misleidend*» is, niet de meest scherpzinnige investeerder als criterium neemt, maar wel nagaat of er kans bestaat dat de «*normale*» aandeelhouder misleid of bedrogen wordt (81). Aldus vielen onder toepassing van de «*fraud rule*», voorspellingen nopens welbepaalde toekomstige marktwaarde, winsten of dividenden, alsook vermeldingen die een ongegronde aantasting uitmaakten van de integriteit of persoonlijke reputatie van een persoon (82).

De «*communication rule*».

31. Regel X-14A-7, de «*communication rule*», bepaalt dat, wanneer het bestuur der vennootschap volmachten solliciteert of van plan is te solliciteren, aan iedere stemgerechtigde aandeelhouder de mogelijkheid moet geboden worden zich in verbinding te stellen met de andere aandeelhouders. Indien schriftelijk aangezocht, staat de leiding der vennootschap voor de keuze: ofwel zich zelf, op kosten van de betreffende aandeelhouder, belasten met het opsturen der mededelingen waaronder «*proxy statements*» en «*proxy forms*» die uitgaan van de aandeelhouder(s), ofwel aan deze laatste een lijst overmaken met de namen en adressen van de aandeelhouders (83). Deze lijst is belangrijk met het oog op het versturen van de solliciteringsdocumenten. Bij het ontvangen van de gevraagde volmachten, is het op grond van die lijst dat kan onderzocht worden of de volmacht ondertekend is door een stemgerechtigd aandeelhouder. Op basis van dezelfde lijst kan het aangaan van een sollicitatiecampagne op grote schaal beslist worden. Gezien het belang van die lijst ziet het bestuursorgaan er meestal tegen op deze ter beschikking van de aandeelhouders te stellen. Integendeel verkiest het, hun bepaalde vereiste inlichtingen, onder meer betreffend het aantal aandeelhouders («*record and beneficial owners*») te verstrekken en het rondsturen van mededelingen, die uitgaan van aandeelhouders, op zich te nemen (84). Een element dat die keus mede helpt bepalen is het feit dat het bestuur der vennootschap door aldus te handelen, het initiatief in handen houdt. Meestal stelt het dan de uitvoering van de opgenomen verplichtingen uit totdat het klaar is met zijn eigen solliciteringsmateriaal. Deze «*politiek*» krijgt een bijzonder belang bij de eigenlijke «*proxy-contest*» (zie verder, nr. 34).

Hierbij moet nochtans aangestipt worden dat zelfs een eventueel rondgestuurde lijst toch een belang-

rijke leemte blijft vertonen. Inderdaad, die lijst verstrekt geen nadere inlichtingen nopens het aandelenbezit van iedere aandeelhouder (84). Deze gegevens zouden een bepalend element kunnen zijn bij het solliciteren der volmachten. Aan deze leemte trachten de aandeelhouders gewoonlijk te verhelpen door zich te beroepen op het recht kennis te nemen van de «*stock books*». Dit recht is erkend in de wetgeving van verscheidene staten en is er ook opvorderbaar voor de rechtbank (86).

Tenslotte zij opgemerkt dat een weigerachtige houding van het bestuursorgaan in verband met het verschaffen van bovenvermelde lijst, dikwijls een slechte indruk maakt bij al de aandeelhouders. Vooral een eventuele oppositiegroep zal die houding aanklagen.

De «*Proposal rule*».

32. «*Rule X-14A-8*» de zogenaamde «*Proposal rule*» wordt beschouwd als de aandeelhouders' «*bill of rights*» (87).

Volgens deze «*proposal rule*» kan de aandeelhouder het voorstel («*proposal*») dat hij wil op de vergadering voorleggen, doen opnemen in het «*proxy statement*» dat wordt rondgestuurd door het bestuur. Indien dit laatste niet akkoord gaat met het «*proposal*» mag de aandeelhouder er een tekst van honderd woorden «*in support*» aan toevoegen. Deze «*verdediging*» dient eveneens te worden opgenomen in hetzelfde «*proxy statement*» (88).

Ieder aandeelhouder, zelfs indien hij slechts één aandeel bezit, kan aanspraak maken op het «*proposal*» voorrecht van R.X-14A-8 (89). Het voorstel moet aan het bestuur worden voorgelegd binnen een «*redelijke termijn*», in principe minstens zestig dagen, vóór de effectieve sollicitatie van volmachten door de vennootschapsleiding.

Niet alle voorstellen die uitgaan van aandeelhouders kunnen genieten van de «*proposal rule*». Bepaalde vereisten worden gesteld en op bepaalde gronden kunnen «*proposals*» geweerd worden.

De grondvereiste bestaat erin dat het voorstel een «*proper subject*» moet uitmaken voor het optreden van aandeelhouders (90). Als «*proper subject*» worden door de commissie onder meer beschouwd: een voorstel dat rechtstreeks betrekking heeft op de wezenlijke activiteiten van een bepaalde vennootschap, een onderwerp waarbij de aandeelhouders, in overeenstemming met de wet van de staat volgens welke de vennootschap is opgericht, een effectief belang kunnen hebben dat zich terecht uit in het stemmen over dit voorstel (91).

Een overzicht van vier jaar toont aan dat ongeveer een derde van de voorgebrachte voorstellen een der volgende types betreffen: voorstel tot aanduiding en selectie der boekhouding experts door de aandeelhouders; voorstel met betrekking tot de plaats waar de algemene vergadering wordt gehouden; voorstel tenslotte in verband met het aan de aandeelhouders opsturen van verslagen na de vergadering. Andere «*proposals*» betroffen het toelaten van «*cumulative voting*», de controle over vergoedingen voor het beheersorgaan, kwalificaties en jaarlijkse verkiezing van «*directors*», het toekennen van dividenden (92).

Volgens bepaalde rechtsleer is de S.E.G. bij het bepalen en interpreteren van het begrip «*proper subject*» te eng geweest (93).

Daarbij moet aangestipt worden dat de «*proposal rule*», in het algemeen beschouwd, niet is misbruikt geworden om het bestaan der vennootschap last te berokkenen en ook in de praktijk niet voorkomt als een

hinderpaal voor een gezonde vennootschapspolitiek⁽⁹⁴⁾. Nochtans werd, met het oog op het vermijden van elke vorm van «harassment», de «proposal rule» in 1948, geamendeerd. Het zogenoemd «harassment amendment» («rule X-14A8 (c)») verruimt de mogelijkheden tot het weren van een voorstel⁽⁹⁵⁾.

Aldus kan de S.E.C. het bestuur toelaten voorstellen, wel bepaaldelijk diegene die een duidelijke «politieke, religieuze, sociale of gelijkaardige inslag hebben», af te wijzen⁽⁹⁶⁾. Ook voorstellen gekenmerkt door «personal animus» mogen geweigerd worden⁽⁹⁷⁾. Het bestuur der vennootschap mag een «proposal» van een aandeelhouder afwijzen wanneer dit reeds voorkwam in het «proxy statement», bestemd voor een van de laatste twee jaarlijkse vergaderingen en wanneer deze aandeelhouder, zonder gegronde reden naliet zijn voorstel op die vergadering voor te brengen⁽⁹⁸⁾. Voorstellen mogen nog geweerd worden wanneer ze ter gelegenheid van een vroeger voorbrengen een bepaald minimum aan steun moesten ontharen. Een wijziging in de «proposal rule» daterend van 1954 laat ten slotte toe voorstellen die louter betrekking hebben op gewone handelsverrichtingen niet te aanvaarden.

Wanneer, op grond van een der aangestipte redenen, het bestuur denkt een voorstel te mogen van de hand wijzen, moet het, minstens twintig dagen vóór de datum waarop een ontwerp van «proxy statement» en «proxy form» moet worden overgemaakt, een kopij van het voorstel met «supporting statement» en motivering van zijn negatieve beslissing, aan de commissie overhandigen⁽⁹⁹⁾. De aandeelhouder moet hiervan op de hoogte worden gesteld. Indien de Commissie niet akkoord gaat met de leiding der vennootschap staat deze voor de keuze: ofwel haar houding wijzigen, hetgeen neerkomt op het aanvaarden van het voorstel en het opnemen ervan in het «proxy statement», ofwel bij haar standpunt blijven en verder onderhandelen en argumenteren met de Commissie. Eventueel zal in dit laatste geval de zaak door de rechtbank worden beslist. Hierbij dient aangestipt dat het reële gevaar voor kosten, tijdverlies en het feit dat een beslissing van de rechtbank over het algemeen ten gunste van de Commissie uitvalt, er in de meeste gevallen het bestuursorgaan van afhouden zijn eigen zienswijze door te drijven⁽¹⁰⁰⁾. Om dezelfde redenen zal ook de aandeelhouder zich er moeten bij neerleggen wanneer de commissie akkoord gaat met het vennootschapsbestuur en een gegronde reden voor het weren van voorstellen aanvaardt.

Afdwingbaarheid der Proxy-regelen

Na de bespreking van de voornaamste «proxy» regelen («filing requirements», «fraud rule», «communication» en «proposal rule»), is het nodig zich de vraag te stellen in welke mate deze regelen afdwingbaar zijn.

Vooreerst zij nagegaan hoe de S.E.C. het «enforcement» der «proxy»-regelen kan bereiken.

Zoals reeds werd aangeduid, is het in een eerste stadium vooral langs «informele» weg dat de commissie het naleven der «proxy» regeling zal nastreven. Deze informele methode blijkt een zeer belangrijk element te zijn in de praktische ontwikkeling van de «proxy»-regeling⁽¹⁰¹⁾. De «letter of comments» die de reacties van de commissie op het voorgelegd solliciteringsmateriaal inhoudt, is hierbij het centrale document. De betrokken partijen zullen over het algemeen, bij het opstellen van hun definitieve documenten, rekening houden met de opmerkingen der Commissie⁽¹⁰²⁾. Indien echter deze pogingen tot naleving der «proxy rules» zonder resultaat blijven, kan de Commissie

steeds langs gerechtelijke weg hetzelfde doel bereiken. Ook als partij voor de rechtbank staat de Commissie hoog in aanzien. De rechter zal geneigd zijn de mening der experts te volgen⁽¹⁰³⁾.

De vorderingen die de S.E.C. instelt kunnen van verschillende aard zijn.

Zij kunnen op de eerste plaats als doel hebben, een «injunction» te bekomen waarbij aan de betreffende partij uitdrukkelijk verbod wordt opgelegd verder te gaan met het overtreden der regelen. Deze vordering die steunt op wetteksten wordt ingesteld voor een «federal district court»⁽¹⁰⁴⁾. Men kan zich het verbod zien opleggen «gebruik te maken van post of andere tussenstaate verkeersmiddelen om volmachten te solliciteren»⁽¹⁰⁵⁾. De rechtbank kan het uitgeven en doorsturen van onjuiste en misleidende gegevens verbieden. Een verbod kan zelfs worden opgelegd gebruik te maken van «proxies», verkregen naar aanleiding van een sollicitatiebrief die onjuiste en misleidende gegevens bevatte⁽¹⁰⁶⁾. In dezelfde lijn is een geval uit de rechtspraak bekend waar de rechtbank zich verzette tegen het houden van de jaarvergadering vóór een datum die het aan de aandeelhouders, wier «proxies» ongeldig werden verklaard, moest mogelijk maken, nieuwe, ditmaal geldige, volmachten uit te geven⁽¹⁰⁷⁾. Deze ruime interpretatie die navolging heeft gekend en waarbij een rechtbank «proxies» ongeldig verklaart, vindt geen onmiddellijke steun in wetteksten. Bij dit streng optreden zit echter de duidelijke bedoeling voor, te verhinderen dat diegene die de «proxy rules» geschonden heeft, naderhand de vruchten van zijn onwettelijk optreden zou blijven plukken⁽¹⁰⁸⁾. In hetzelfde verband moet ook de bevoegdheid vermeld worden die aan de commissie zou toekomen om aan een «district court» de nietigverklaring te vragen van een verkiezing die gewonnen werd dank zij sollicitaties die een schending uitmaakten van de regelen⁽¹⁰⁹⁾.

Met succes kan de commissie ook de rechtbank verzoeken een positieve maatregel te treffen en een partij te dwingen zich naar de regelen te schikken («mandamus order»)⁽¹¹⁰⁾.

«Section 32 S.E. Act 1934» bepaalt tenslotte boeten en gevangenisstraffen voor overtreding van de beschikkingen der S.E. Act of van enige regeling krachtens deze wet uitgevaardigd⁽¹¹¹⁾. De commissie is blijkbaar niet geneigd de toepassing van sec. 32 te vorderen. Wanneer zij de naleving der «proxy»-regelen niet kan bekomen langs de informele procedure, zal zij op de eerste plaats haar toevlucht nemen tot het vragen van een rechterlijk bevel of verbod. Blijft ook een toegestane «injunction» zonder resultaat, dan kan de commissie een straf vorderen wegens «contempt». De vervolgte partij zal zich in dit geval toch genoodzaakt zien, de regelen na te leven⁽¹¹⁷⁾.

Hierbij moet nogmaals gewezen worden op de sterke positie van de S.E.C. voor de rechtbank. De mening van de experts der commissie kan op verscheidene wijzen tot uiting komen o.m. door een schrijven te richten tot de rechtbank⁽¹¹³⁾ of door een «letter of comments» met betrekking tot het «proxy» materiaal.

De S.E. Act die aan de commissie het recht toekent, gerechtelijke vorderingen in te stellen in verband met een eventuele schending der «proxy» regelen, spreekt niet over een dergelijk recht dat zou toekomen aan individuele aandeelhouders. Zowel in rechtsleer als rechtspraak was en is deze vraag een twistpunt⁽¹¹⁴⁾. Er zijn uitspraken die aan de belanghebbende particulieren het recht toekennen een vordering in te stellen voor de rechtbank om het naleven der «proxy» regelen te bekomen⁽¹¹⁵⁾. De vraag die veelal wordt vooropgezet bestaat erin te weten of het eventueel recht dat aan

de particulieren wordt toegekend, onderworpen is aan bepaalde voorwaarden («a qualified right»). De S.E.C. heeft immers, ter gelegenheid van een geding, de stelling voorgehouden, die overigens aanvaard werd door de rechtbank, dat een «private action» alleen kon ingesteld worden nadat «the stockholder had exhausted his administrative remedy by first bringing his complaint to the commission for any action it might take in the exercise of its primary responsibility for securing enforcement of the statutes it administers» (116). De discussie blijft echter bestaan omtrent de vraag in hoever men, vooraleer een vordering tot het naleven der «proxy» regelen in te stellen, werkelijk gehouden is zich tot de commissie te wenden en van welk ogenblik af deze administratieve procedure moet beschouwd worden als «exhausted». Is het zo dat een individuele vordering slechts kan ingesteld worden na weigering der commissie een dergelijke vordering in te stellen? Wellicht terecht wordt in de rechtsleer de mening verdedigd dat, gezien de technische onderlegdheid der commissie, de mogelijkheden waarover ze beschikt om o.m. door een informele procedure de naleving der «proxy» regelen te bekomen, en haar optreden in het «algemeen belang», het wenselijk lijkt dat, vooraleer rechtsvorderingen door particuliere aandeelhouders worden ingesteld, de opmerkingen minstens eerst bij de commissie worden kenbaar gemaakt (117). De soorten vorderingen en maatregelen in verband met een «private action» zijn ongeveer gelijklopend met deze, ingesteld door de S.E.C.

Ook de wetgeving van verscheidene staten houdt rechtsmiddelen in waarop men zich kan beroepen om de naleving van de «proxy» regelen te verzekeren. Het gebruik van deze rechtsmiddelen kan cumulatief geschieden met het beroep op de middelen voorzien in de S.E.C. regelen. In het geval van niet-toepassing der «proxy» regelen, maken deze middelen de enige mogelijkheid uit waartoe men zijn toevlucht kan nemen tot het doen naleven der regelen bepaald in de wetten der staten in verband met het stemmen door volmacht-houder (118). Onder deze rechtsmiddelen vallen onder meer te noteren: het verbod («injunction») gebruik te maken van een volmacht, verkregen tengevolge van frauduleuze sollicitatie; het verbod een vergadering of verkiezing te houden die voorafgegaan is door een dergelijke sollicitatie (119). Sommige statenwetten houden de mogelijkheid in van een door de rechtbank uit te vaardigen «mandamus order» waarbij de «inspectors» bij de verkiezingen ertoe verplicht worden de door hen gestelde kiesregelen te wijzigen vooraleer de verkiezing gesloten wordt verklaard (120). Een laatste middel dat voorkomt in de wetgeving van bepaalde staten en dat sterk verschil naargelang de staat is de «judicial review of corporate elections» (121).

De «Proxy Contest»

34. In de beschrijving van de voornaamste «proxy rules» werd aangetoond hoe, naar aanleiding van het stemmen door gemachtigde of het solliciteren van volmachters, minstens de middelen werden gecreëerd, om te komen tot een gezonder verhouding tussen het bestuur of de leiding der vennootschap en de aandeelhouders of, algemener, tussen vennootschap en investeerend publiek. De ontworpen regeling is vastgehaakt aan het «stemmen door gemachtigde of «lasthebber». Zij zal dan ook een bijzonder belang krijgen wanneer het stemmen door lasthebber of het solliciteren van volmachters, rechtstreeks in verband staat met het streven naar een effectieve en onmiddellijke controle over de vennootschap. Aangezien deze effectieve («working») controle zal afhangen van de mogelijk-

heid voor zich de medewerking te winnen van aandeelhouders, wordt in dit geval zowel van de zijde van het beheersorgaan als van de aandeelhouders het bekomen van een maximum aantal volmachters beoogd (122).

Omwille van zijn bijzonder karakter en de rol die de «proxy» regelen bij deze «struggle for power» spelen, moeten enkele woorden gewijd worden aan de eigenlijke «proxy contest» of «proxy fight», d.i. de strijd om proxies naar zich toe te halen met het oog op het bekomen van een effectieve controle in de vennootschap.

De eigenlijke «contest» kan ontstaan tussen de vennootschapsleiding en een groep aandeelhouders; ook in het bestuur zelf kunnen zich twee groepen tegenover elkaar bevinden met ieder hun aanhang bij de aandeelhouders (123).

Verscheidene elementen kunnen leiden tot een dergelijke strijd voor het overnemen van de leiding in de vennootschap waaronder o.m. de weinig hoopvolle vooruitzichten in de industrietak waarin de vennootschap werkzaam is; de lage winstmarge van de vennootschap; het gebrek aan vertrouwen in de investeringskringen (124). Uit deze opsomming mag echter niet afgeleid worden dat «proxy fights» of «take-over operations» essentieel depressiefenomenen zijn. Economisten zetten als mening voorop dat een gezonde markt en optimistische algemene voorwaarden zulke «take-over operations» begunstigen (125). In vele gevallen nochtans blijken «proxy contests» toch te wijzen op een zwak bestuur (126).

Een onderzoek van de verscheidene «proxy contests» in een bepaalde periode toont aan dat zij, spijs hun drastische en spektakulaire aspecten, die overigens ruime publiciteit genieten, toch zeer beperkt zijn in aantal, het economische leven als dusdanig hoege-naamd niet beïnvloeden en ook niet voorkomen als uitingen van een grillig en lichtvaardig verzet tegen de vennootschapsleiding (127).

Het doel van een aangegane strijd kan zeer verschillend zijn: men kan enerzijds de volledige controle in de vennootschap beogen ofwel zich reeds tevreden stellen met een vertegenwoordiging in de schoot van het bestuur. Dikwijls overigens komen de partijen, vooraleer de strijd wordt uitgevochten, tot een compromisoplossing (128).

Het lijkt niet nodig de verschillende «proxy» regelen één voor één te hernemen en er het belang van aan te tonen in verband met de eigenlijke «proxy contest». Het moge volstaan erop te wijzen dat al de regelen, van «filing requirements» over «fraud rule», «communication» en «proposal rule», de positie van de aandeelhouders, ook in de hypothese van een scherpe «struggle for power», steviger maken, of beter, de ongelijkheid tussen bestuursorgaan en aandeelhouders minder groot maken. De mogelijkheid zelf van een effectieve reactie van een groep aandeelhouders tegen de leiding der vennootschap, mag reeds beschouwd worden als een resultaat van de «proxy» regelen. De vraag kan echter gesteld worden of daardoor de deur niet wordt opengesteld voor misbruiken in de vorm van een onverantwoord optreden der aandeelhouders. Uit de studie van de «proxy contests» blijkt men niet een dergelijk besluit te mogen formuleren (129). De belangrijkheid van het «proxy fight» als dusdanig, de omvangrijkheid der aan te wenden middelen die zich vooral weerspiegelt in de hoogoplopende kosten, lijken op zichzelf reeds een voldoende rem te zijn voor eventuele misbruiken. Hierbij dient erop gewezen dat bij de «proxy contest» het bestuursorgaan zich nog steeds in een bevoorrechte positie be-

vindt tegenover de «oppositie». Er lijkt een natuurlijke strekking te zijn bij de aandeelhouders, om, voor zover zij hun stemrecht uitoefenen, het te doen ten gunste van het bestuur in functie ⁽¹³⁰⁾. Belangrijk is eveneens het feit dat de ganse «proxy machinery» — solliciteringsmateriaal, experten en uitvoerend personeel, alle gegevens betreffend de aandeelhouders, waaronder op de eerste plaats de lijst met naam en adres — in principe ter beschikking staat van het leidende orgaan. In verband met deze situatie werden nochtans belangrijke wijzigingen aangebracht door de «proxy rules» (zie boven, nr. 31). «Last but not least» valt aan te stippen dat het bestuur, bij het solliciteren van volmachten, in beginsel kan beschikken over de financies van de vennootschap ⁽¹³¹⁾. Dit element weegt zwaar door wanneer men vaststelt dat de kosten van een «proxy contest» zeer hoog oplopen en bijna altijd een bepalende factor uitmaken ⁽¹³²⁾. Het beschikken over voldoende financies laat toe midde-len te gebruiken die de mogelijkheid op succes in de «proxy» campagne vergroten. Aldus kan beroep worden gedaan op «professional proxy solicitors» die als «experten» met geëigende middelen te werk gaan; aanlokingsmiddelen («inducements») voor het naar zich toehalen van «proxies» kunnen zelfs worden aangewend ⁽¹³³⁾.

Opgemerkt moet worden dat de «proxy rules» het meedelen eisen van bepaalde inlichtingen in verband met de bestede gelden. Aan deze vereiste werden in 1956 wijzigingen en aanvullingen aangebracht in de zin van een verscherping. Wanneer het solliciteren der volmachten niet geschiedt met betrekking tot een «contested election» is de groep die solliciteert er slechts toe gehouden in het «proxy» materiaal het bedrag bekend te maken dat wordt uitgegeven ter betaling van de professionele «proxy solicitors» alsook de namen van de personen die de kosten van het solliciteren op zich nemen ⁽¹³⁴⁾. Indien echter het solliciteren in verband staat met een «election contest» dient het «proxy statement», naast de kosten van de professionele «proxy solicitors» ook het geschat totaal bedrag voor het solliciteren der aandeelhouders bekend te maken ⁽¹³⁵⁾.

Het beginsel dat het bestuur der vennootschap voor de ganse sollicitatiecampagne mag putten uit de kas van de vennootschap, steunt niet op staten- of federale wetgeving. De «common law» regelen nopens het aanwenden van de «corporate property» lijken in grote trekken ook hier van toepassing te zijn.

Een dezer principes houdt voor dat de «corporate property» slechts mag gebruikt worden voor een «corporate purpose» of voor «corporate policy». Elk ander gebruik wordt beschouwd als zijnde «ultra vires» ⁽¹³⁶⁾: aldus het optreden van beheerders met het doel, alleen in eigen belang hun persoonlijke controlepositie in de vennootschap te behouden en te verstevigen. Uitgaven gedaan in deze omstandigheden worden beschouwd als «not proper» ⁽¹³⁷⁾. Nochtans zelfs daargelaten het feit dat in sommige gevallen persoonlijke belangen werkelijk kunnen vermengd zijn met de belangen van de vennootschap zal het in de praktijk steeds moeilijk zoniet onmogelijk zijn te bewijzen dat het bestuur der vennootschap «proxies» zoekt te bekomen uit louter eigen belang en dat het bijgevolg niet gerechtigd was de gedane uitgaven op rekening van de vennootschap te brengen ⁽¹³⁸⁾. In werkelijkheid is de aangestipte beperking dan ook meer van theoretische aard en kan ze zelden worden ingeroepen ⁽¹³⁹⁾.

Een tweede eventuele beperking op het beginsel, waarbij de vennootschapsgelden mogen aangewend

worden voor het solliciteren van «proxies», berust op de «redelijkheid» («reasonableness») der uitgaven qua natuur en bedrag. Aldus zou de onredelijkheid kunnen ingeroepen worden in verband met het versturen van «last minute» telegrams, telefonische oproepen over grote afstand of zelfs het huren van betaalde sollicitanten ⁽¹⁴⁰⁾. Opnieuw betreft het hier echter een ietwat vaag criterium dat de rechtbanken niet geneigd blijken veelvuldig toe te passen ⁽¹⁴¹⁾. Daarenboven kan worden aangestipt dat de bewijslast met betrekking tot de «onredelijkheid» der uitgaven op de eiser ligt.

In verband met de situatie van de oppositiegroep der aandeelhouders wordt algemeen aangenomen dat diegenen die als overwinnaars uit de «proxy contest» treden, zich de uitgaven kunnen doen terugbetalen door de vennootschap ⁽¹⁴²⁾.

Een klare situatie is deze waarbij een oppositiegroep erin slaagt al haar kandidaten in de Raad van Beheer te krijgen. Daarop vergoedt het nieuw beheersorgaan zich zelf voor al de gedane uitgaven. Deze handelwijze wordt later goedgekeurd door de aandeelhouders ⁽¹⁴³⁾. Het recht op terugbetaling door de vennootschap moet eveneens de test ondergaan van «redelijkheid» qua natuur en bedrag.

Ook bij een slechts gedeeltelijk succes van de oppositiegroep — zoals een compromisoplossing waarbij enkele oppositieleiden worden opgenomen in de «board of directors» — lijkt de terugbetaling gerechtvaardigd. De beslissende voorwaarde zal echter de goedkeuring door de aandeelhouders zijn ⁽¹⁴⁴⁾.

In de rechtsleer zijn verschillende stemmen opgegaan tengunste van een terugbetalen der uitgaven ook aan «unsuccessful insurgents» ⁽¹⁴⁵⁾. De terugbetaling aan de «verslagen» oppositiegroep wordt gerechtvaardigd op grond van de «need for informing the stockholders» ⁽¹⁴⁶⁾. De aandeelhouders kunnen slechts een juist oordeel vellen over de best te volgen politiek der vennootschap wanneer zij juist en volledig — «pro» en «contra» — ingelicht zijn. Daarbij wordt opgemerkt dat ook de vennootschap baat kan vinden bij het in overweging nemen van standpunten die weliswaar uiteindelijk worden verworpen ⁽¹⁴⁷⁾.

Om het instellen van onverantwoorde «contests» te verhinderen werden in de rechtsleer formules uitgedacht met betrekking tot het beperken van de eventuele terugbetaling. Als voorwaarde werd aldus gesteld dat de «insurgents» een minimum aantal stemmen, 10 of 15 %, zouden bekomen bij de verkiezing van de «directors» of het stemmen over een «proposal» ⁽¹⁴⁸⁾. Dit recht op terugbetaling dat zou toekomen ook aan de verslagen oppositiegroep lijkt echter geen steun te vinden in de rechtspraak. Spijts de theoretische mogelijkheid valt het inderdaad ten eerste te betwijfelen of het «management» bereid zal gevonden worden zijn verslagen tegenstrevers te vergoeden voor de gedane uitgaven. Ook de goedkeuring door de aandeelhouders van een dergelijke terugbetaling lijkt niet zeer aannemelijk ⁽¹⁴⁹⁾.

Deze laatste beschouwingen zijn een argument meer voor het besluit dat de kosten van een «proxy» solliciteringsprocedure een grote rem uitmaken voor alle lichtvaardigheid in het aangaan van een «proxy contest». Aan de andere kant wordt door sommige auteurs de vraag gesteld in hoever deze kosten ook niet een rem betekenen voor een meer effectieve deelneming door de aandeelhouders aan het leven en de politiek der vennootschap ⁽¹⁵⁰⁾.

Besluit

35. Als uitgangspunt of aanleiding voor deze ver-

handeling dienden de feitelijke verhoudingen in het vennootschapsleven. Daarbij werd gewezen op een «kloof» tussen «ownership» en controle. De niet denkbeeldige nadelen die een dergelijke te ver doorgedreven toestand kan meebrengen werden onderstreept.

In dit verband werd dan aangesloten bij de mening dat een verruiming van juiste inlichtingen en informatie nopens het leven en de activiteiten der vennootschap moet worden nagestreefd (151).

De aandeelhouders moeten minstens in staat gesteld worden, met kennis van zaken te oordelen en hun gewaarborgde rechten op efficiënte wijze uit te oefenen. Daarbij lijkt het wel aannemelijk dat het bestuur of het leidend orgaan der vennootschappen, onder meer door het verplicht verstrekken van ruime en juiste informatie, die niet alleen de aandeelhouders maar het ganse investeringspubliek en de gespecialiseerde middelen zou bereiken, zich zou genoodzaakt zien op nog meer verantwoorde wijze de vennootschapsbelangen te behartigen.

Bij de beschrijving van een buitenlands systeem waarvan het belang in dit verband reeds was opgemerkt in de Belgische recente rechtsleer was het de bedoeling aan te tonen hoe men in de V.S.A. de bovenvermelde doeleinden heeft nagestreefd naar aanleiding van een regeling van het stemmen door volmacht-houder en het solliciteren van volmachten.

Dat het uitgewerkt systeem in zijn principes voldoende schenkt blijkt reeds uit de reacties in de Amerikaanse rechtsleer die aansturen op een verruiming van het toepassingsgebied der «proxy rules» (152). Met het oog op de mogelijkheid van efficiënte controle door de Commissie, wordt onder meer een beperking van het sollicitingsmateriaal wenselijk geacht (153).

Als besluit mag gesteld worden dat de «proxy» regeling in het Amerikaans vennootschapsrecht een ernstige bijdrage betekent tot de ontwikkeling van een «effective corporate democracy» (154).

Het slaafs kopiëren van een dergelijk stelsel in ons recht gaat niet op omdat noch de grondvoorwaarden — o.a. een systeem van nominatieve aandelen — noch de «rationes legis» — o.a. reactie tegen kennelijke misbruiken — in dezelfde mate aanwezig zijn.

Niettemin lijkt het wenselijk dat die grondbeginselen, die gestalte kregen in de «proxy regulation» van het Amerikaans vennootschapsrecht, ook bij ons, in een of andere vorm hun volle erkenning zouden vinden in het voordeel zowel van de vennootschap als van het investerend publiek en het economisch leven in het algemeen.

LUDOVIC DE GRUYSE,

Advocaat,

Toegevoegd Navorsers

bij het Interuniversitair Centrum
voor Rechtsvergelijking.

(*) Bovenstaand artikel werd uitgewerkt naar aanleiding van een bijgewoond seminarie over «Corporation Law» o.l.v. professor Daniël J. Dykstra (Univ. van Utah, U.S.A.) in het kader van het «Salzburg Seminar in American Studies» («Law-Session», juli-augustus 1964). Hierbij weze Professor Dykstra dank gezegd voor zijn boeiende seminarieleiding. Oprechte dank gaat ook naar Professor W. van Gerven, van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid te Leuven, die zo bereidwillig was deze bladzijden te lezen en er nuttige aanwijzingen bij te verstrekken.

(1) De term «proxy» is een samentrekking van «procuracy», d.i. de rechtsfiguur waarbij men optreedt als een lasthebber («agent») voor een ander (Lattin, Normand D., «The Law of Corporation», Brooklyn, The Foundation Press, Inc., 1959, blz. 306). Deze term slaat op de «volmacht» die de aandeelhouder verleent evenals op het geschreven of gedrukt stuk waardoor de lastgeving ontstaat en bewezen wordt alsook op de «uitoefening» («exercice») van deze bevoegdheid (Henn, Harry G., «Handbook of the Law of Corporations and other Business Enterprises», St.-Paul, Minn.-West Publishing Co., 1961, blz. 307,

Sec. 198). «Proxy» zal op sommige plaatsen, bij gebrek aan beter, vertaald worden door «volmacht».

(2) Goblet, M., «Les techniques de financement par actions et obligations aux Etats-Unis d'Amérique et comparaison avec les techniques correspondantes utilisées en France et en Belgique», Gembloux, 1959, blz. 620, verwijzend naar Berle, A.A., - Means, G.C., «The modern Corporation and Private Property», New York, 1932; Ronse J., «Overzicht van de Rechtspraak (1961-1963) - Vennootschappen», T.P.R., 1964, I, blz. 120, nr. 110; Van Ommeslaghe, P., «Le régime des Sociétés par actions et leur administration en droit comparé», Brussel, 1960, blz. 565; Van Ryn, J., «Principes de Droit Commercial», I, Brussel, 1954, blz. 381-382, nr. 578.

(3) Baker, R.J. - Cary, W.L., «Cases and Materials on Corporation», Brooklyn, 1959, blz. 153; Goblet, M., o.c., blz. 625.

(4) Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c. blz. 153, Van Ryn, J. o.c., blz. 381, nr. 578.

(5) Del Marmol, C., «L'actionnaire et son droit à l'information», Rev. prat. des Sociétés, 1957, blz. 2-3; Goblet, M., o.c., blz. 626; Van Ommeslaghe, P., o.c., blz. 567-568.

(6) Del Marmol, C., o.c., blz. 3; Goblet, M., o.c., l.c.

(7) Hierbij kan opgemerkt worden dat bepaalde Belgische rechtsgeleerden zich reeds hebben uitgesproken voor het eenvoudig afschaffen van het stelsel der aandelen aan toonder en de vervanging ervan door aandelen op naam (Frédéricq, L., - Van Houtte, J., «Etude sur la réforme du statut légal des S.A.», Rev. prat. des Soc., 1946, blz. 256-261-263).

(8) Tunc, A., noot «Daloz», 1953, blz. 316, «Le jour où l'actionnaire recevra chez lui, un document qui lui dira clairement quelles sont les opérations de la société, ses espoirs et craintes, les résultats de l'exercice passé et ses facteurs, comparés aux résultats et aux facteurs des années précédentes, on peut être certain qu'il le lira avec intérêt et qu'il retrouvera, avec un certain «affectio societatis», le goût de l'épargne en valeurs mobilières».

(9) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., «Proxy Contests for Corporate Control» («a treatise on the legal and practical problems of management and insurgents in a corporate Proxy Contest»), New York - London, 1957, 2e uitg. 1963, blz. 82.

(10) «Hearings on S. 2400, a bill to amend the Securities Exchange Act of 1934», 81st Cong., 2d Sess., (1950), blz. 21.

(11) Friedman, D.M., «S.E.C. Regulation of Corporate Proxies», 63 - Harv. L. Rev. 796, (1950), blz. 821; Het belang van genoemde regeling werd reeds opgemerkt in een Belgische rechtsvergelijkende studie en wel in verband met boven geschetste problematiek (Van Ommeslaghe, P. o.c., blz. 567-568). Door de Belgische rechtsleer wordt gewezen op misbruiken die bestaan in eigen land: zie in dit verband Van Ryn, J., o.c., I, blz. 434, nr. 688, over het ronselen van blanco-volmachten door de beheerders.

(12) Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c., blz. 175.

(13) Goblet, M., o.c., blz. 48. In het Belgisch recht luidt art. 74, lid 2 der samengeordende wetten op de vennootschappen, K.B. nr. 26, 31 oktober 1934, art. 3 als volgt: «Niettegenstaande elke daarmede strijdige bepaling, hebben al de aandeelhouders, eigenaars van aandelen of van deelbewijzen die het uitgedrukte kapitaal vertegenwoordigen, mits zij zich naar de voorschriften van de statuten gedragen, het recht in persoon of bij gemachtigde te stemmen». De statuten mogen dit vertegenwoordigingsrecht aan de aandeelhouders niet ontnemen (R.P.D.B., tw. «Sociétés Anonymes», nr. 1266, blz. 454; Luik, 2 juli 1904, Pas., 1905, 11, 105; zij kunnen het echter wel «regelen»: aldus de bepaling in de statuten dat de aangeduide lasthebbers zelf aandeelhouders moeten zijn (Van Ryn, J., o.c., I, blz. 434, nr. 687; R.P.D.B., l.c., blz. 454, nr. 1273; blz. 453, nr. 1264).

(14) Emerson, F.D. - Latham, F.C., «Shareholder Democracy, a broader outlook for Corporations», Cleveland, 1954, blz. 14, verwijzend naar Sears, «The new place of the Stockholder», 1929, blz. 35-45.

(15) Voor de verscheidene factoren die deze afwezigheid helpen verklaren, zie Emerson, F.D. - Latham, F.C., o.c., blz. 15.

(16) Friedman, D.M., l.c., blz. 797; 10th S.E.C. Ann. Report, 1944, blz. 51; Senate Committee Report on Section 14 of the S.E.C. Act, geciteerd door Emerson, o.c., blz. 19: «Too often proxies are solicited without explanation to the stockholder of the real nature of the matters for which authority to cast his vote is sought».

(17) Emerson, F.D. - Latham, F.C., o.c., blz. 15.

(18) 15 U.S.C.A. par. 78n(a). Andere wetten die zich echter niet uitstrekken tot de vennootschappen in het algemeen en beperkt blijven tot enkele types, moeten in dit verband vermeld worden. Aldus zijn er: «The Public Utility holding Company Act», 1935 par. 12(e), 15 U.S.C.A. par. 79, 1(c); «The Investment Company Act», 1940 (par. 20(a), 15 U.S.C.A., 380 a 20(a)).

(19) Emerson, F.D., o.c., blz. 21.

(20) 17 Code Fed. Regs. 240-14a. Voor nader commentaar op de Proxy Rules: Loss, «The proxy rules in the Courts», 73 Harv. L. Rev., 1041 (1960); id., «The proxy rules and state law», 73, Harv. L. Rev. 1249 (1960); Aranow-Einhorn, «Proxy Regulation: Suggested Improvement», 28 Geo. Wash. L. Rev., 306 (1959).

(21) 1940 (S.E. Act Release No 2376, Jan. 12, 1940); 1942 (S.E. Act Release No 2347, Dec. 18, 1942); 1948 (S.E. Act Release No 4185, No 5, 1948); 1952 (S.E. Act Release No 4775, Dec. 11, 1952; 1954 (S.E. Act Release No 4979, Jan. 6, 1954); 1956 (S.E. Act Release No 5276, Jan. 17, 1956).

(22) Section 14a, Sec. Act 1934; Rule X-14a-2. In tegenstelling met de S.E. Act zijn de «proxy solicitation sections» van de «Public Utility Company Act» en de «Investment Company Act» van toepassing ongeacht het ter beurs genoteerd zijn der aandelen (Emerson, F.D., o.c., blz. 20).

(23) Emerson, F.D., o.c., blz. 23.

(24) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 86 verwijzen naar Bayne, «Around and beyond the S.E.C. - The disenfranchised stockholder», 26 Ind. L.J. 207, 223 (1951).

(25) Livingston, J.A., «The American Stockholder», Philadel-

phia - New York, 1958, blz. 211-212.

- (26) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 86.
 (27) S.2054, 84th Cong. 1st Sess., amending the S.E.A. (1955); Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c., blz. 212.
 (28) In 1957 diende Senator Fulbright een voorstel in waarbij ongeveer 650 «unlisted companies» onder de S.E.C. regeling zouden vallen. De voorwaarden luiden: 1.000 aandeelhouders en een minimum van 10.000.000 \$ als activa (Livingston, J.A., o.c., blz. 214).
 (29) S.E.C. v. Transamerica Corp., 163 F. 2d 511, 518 (3de Cir. 1947).
 (30) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 82.
 (31) id.; 22nd. Annual Report, S.E.C., 33, 1956.
 (32) Emerson, F.D., o.c., blz. 145.
 (33) «A proposal to safeguard Investors in Unregistered Securities (S.E.C.) 1946 - H.R. Doc. N° 672, 79th Cong., 2de Sess. (1946), blz. 18.
 (34) Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c., blz. 210.
 (35) Rule X-14A-1.
 (36) R.X-14A-1; Emerson, F.D., o.c., blz. 201; Baker-Cary, blz. 211.
 (37) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 88.
 (38) id., blz. 91.
 (39) S.E.C. v. Okin, 132 F.2d 784 (2d Cir. 1943; Emmerson, F.D., o.c., blz. 24 bij de bespreking van het «Sparks - Withington Proxy Contest».
 (40) R.X-14A-2(a).
 (41) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., blz. 97.
 (42) Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c., blz. 175; Emerson, F.D., o.c., blz. 18.
 (43) Henn, H.G., o.c., Sec. 198, blz. 307; Axe, «Corporate Proxies», 41 Mich. L. Rev., 1942, 38, 50-51. Een bepaling uit de «by-laws» die voorhiel dat alleen een aandeelhouder kon optreden als lasthebber werd ongeldig verklaard (State ex rel. Syphers v.m.c. Cune, - W. Va. - 101 S.E. 2d 834-1958). In ons eigen rechtstelsel kan en mag het recht van de aandeelhouders om zich door een lasthebber te laten vertegenwoordigen, geregeld worden door de statuten der vennootschap. Dikwijls houden deze de bepaling in dat de aangeduide lasthebbers zelf aandeelhouders moeten zijn (Van Ryn, J., o.c., 1, blz. 433, nr. 687; R.P.D.B., tw. «Sociétés Anonymes», blz. 454, nr. 1273). Er blijken geen bijzondere bekwaamheidsvereisten te worden gesteld aan de lasthebber (R.P.D.B., 1 c., blz. 454, nr. 1274).
 (44) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 367. Een zelfde herroepelijkheid van de lastgeving is de algemene regel in het Belgisch recht; zie art. 2004 B.W.: «De lastgever kan zijn volmacht herroepen wanneer hem zulks goeddunkt...». Deze herroeping zal slechts aanleiding geven tot schadevergoeding indien zij het bewezen karakter vertoont van onrechtmatige daad, d.i. wanneer zij geschiedt op ontijdige of onverantwoorde wijze en daarbij schade berokkent (van Gerven, W., «Bewindsbevoegdheid», Brussel, 1962, blz. 306-307, nr. 222).
 (45) Item I, Schedule 14A-Aeg.X-14; Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 367; over het «proxy statement», zie nr. 28.
 (46) Goblet, M., o.c., blz. 49; Lattin, N.D., o.c., blz. 308, verwijzend naar Ballantine, «Corporations», 1946, blz. 410; van Gerven, W., o.c., blz. 318, nr. 318, nr. 229; Restatement of the Law Second, Agency 2nd., 1, St. Paul, Minn., 1958, par. 138; Deibler v. Chas. H. Elliott Co., 368 Pa. 267, 81 A 2d 557, 1951.
 (47) N.Y. Stock Corp. Law par. 47-a.
 (48) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 366.
 (49) N.Y. Gen. Corp. Law. par. 19: een geldigheidsduur van 11 maanden te rekenen vanaf het geven der volmacht - uitdrukkelijk bedongen afwijkingen in de volmacht zelf blijven mogelijk; Delaware statute: geen volmacht mag gestemd worden drie jaar na de datum van uitgifte - afwijkingen in de «proxy» mogelijk (Del. Code Ann. tit. 8, par. 212).
 (50) Henn, H.G., o.c., voetnoot 29, geciteerde rechtspraak: nochtans is de mening voorgehouden dat een volmachthouder steeds een einde mag stellen aan de «agency» verhouding waarbij hij dan echter aansprakelijk kan gesteld worden (Duffy v. Loft, Inc., 17 Del. Ch. 140, 147, 151 A.223, 227 (Ch. 1930), aff'd 17 Del. Ch. 376, 152 A.849 (Sup. Ct. 1930).
 (51) Lattin, N.D., o.c., blz. 312; S.E.C. Reg. 240-14A-4(e) «The proxy statement or form of proxy shall provide, subject to reasonable specified conditions, that the shares represented by the proxy will be voted and that where the person solicited specifies by means of a ballot provided to par.(b) of this section, a choice with respect to any matter to be acted upon, the shares will be voted in accordance with the specifications so made».
 (52) Henn, H.C., o.c., blz. 310, sec. 198; Dean, «Non-Compliance with proxy Regulations», 24 Cornell L.Q., 483, 493 (1939).
 (53) Emerson, F.D., o.c., blz. 21.
 (54) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 132-133.
 (55) Orrich, «Revised proxy rules of the S.E.C.», 183, Comm. and Fin. Chron. 474, jan. 29, 1956; zie Section 26 S.E. Act: «... nor shall such action or failure to act (by the commission) with regard to any statement or report filed with or examined by such authority pursuant to this title or rules and regulations thereunder, be deemed a finding by such authority that such statement or report is true and accurate on its face or that it is not false or misleading (15 U.S.C. §78z (1952)).
 (56) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 133.
 (57) Henn, H.G., o.c., Sec. 297, blz. 463; Amendement bij Reg. X14, 1940; in 1959 werden aldus 1791 «proxy statement's» neergelegd bij de commissie; slechts 25 ervan waren «non-management proxy statements» (S.E.C. 18de jaarverslag 1953).
 (58) R.X-14A 6 (e).
 (59) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 105.
 (60) Id., blz. 204.
 (61) R.X-14A-4(b) «... means shall be provided in the form of proxy whereby the person solicited is afforded an opportunity to specify by ballot a choice between approval or disapproval of each matter or group of related matters referred to therein as intended to be acted upon, other than elections to office».
 (62) Zie nr. 22; Amendement op Regulation X14, december

15, 1948; deze uitdrukkelijk geformuleerde regel ontstond als een reactie tegen de praktijk geen gevolg te geven aan «nadelige» volmachten (Emerson, F.D., o.c., blz. 43).

Volgens Belgisch recht zou een mandaat met het oog op het uitoefenen van het stemrecht «imperatief» kunnen en mogen zijn (R.P.D.B., tw. «Société Anonyme», blz. 455; nr. 1281; Van Ryn, J., o.c., 1, blz. 434, nr. 687). Indien de volmachthouder geen dwingende instructies ontvangen heeft oefent hij vrij het stemrecht uit (Van Ryn, J., o.c., 1, id.).

(63) R.X-14A-4(c).

(64) Hierbij kan de vraag gesteld worden in hoever zulke belangrijke punten werkelijk «onvoorzien» kunnen zijn; zie wat gezegd werd over het «proxy statement» dat o.m. de punten moet aangeven die voorkomen op de dagorde van de vergadering en waarover zal gestemd worden; Goblet, M., «Les techniques de financement...», blz. 49; McKee v. Home Savings and Trust Co., 122 Iowa 731, 98 N.W. 609 (1904) waarbij de rechtbank aan de volmachthouder het recht ontzegde in het bepaald geval over dergelijke punten zijn stem uit te brengen.

(65) Lattin, N.D., o.c., blz. 309.

(66) Id.

(67) Indien de Proxy regeling toepasselijk is kan een volmacht slechts worden verleend met het oog op de eerste jaarlijkse vergadering volgend op de datum waarop «proxy statement» en «form of proxy» verstuurd worden aan de aandeelhouders (R.X-14A-4d). Het einde van deze vergadering brengt ook het einde mee van de «agency»-verhouding (Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 144).

(68) R.X-14A-4(a).

(69) Sec. Exch. Act Release N° 5276, jan. 17, 1956.

(70) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., blz. 110.

(71) R.X-14A-11.

(72) Noot in 69, Harv. L. Rev., 1956; blz. 1465 - «Sec. Regulation of Proxy Contests».

(73) R.X-14A-11(b).

(74) Schedule B, item 1 tot 5; Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c., blz. 212.

(75) R.X-14A-3(c).

(76) R.X-14A-11(f).

(77) Aranow, E.R. - Einhorn, H.R., o.c., blz. 122.

(78) Armstrong, J.S., «The role of the S.E.C. in Proxy contests of listed companies», II «The Business Lawyer», blz. 121, N.York 1955; Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c., blz. 213.

(79) R.X-14A-9 en 10.

(80) Aranow, E.R. - Einhorn, H.R., o.c., blz. 129.

(81) Armstrong, J.S., «The S.E.C. and Proxy Contests», 182 Fin. and Comm. Chron. 875, september 1, 1955.

(82) Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c., blz. 214; O'Hara re-election Committee, 28 F. Supp. Court of N.Y., Special term, 1945.186 Misc. 216,59 N.Y.S. 2d 502: de volmachtverleners wisten niet dat hun volmacht gebruikt werd om de controle over de vennootschap over te dragen aan anderen dan diegene die als kandidaten werden vermeld in het «proxy statement».

(83) Henn, H.G., o.c., Sec. 201, blz. 330; Sec. 297, blz. 463; Lattin, N.D., o.c., blz. 311; Rosen v. Alleghany Corp., 133 F. Supp. 858 (S.D.N.Y. 1955); Crouse v. Rogers Park Apts., Inc., 343 Ill. App. 319,99, N.E. 2d 404 (1951); Javits v. Investors League, Inc., 92 N.Y.S. 2d 267 (Sup. Ct. 1949).

(84) Aranow, E.R. - Einhorn, H.R., o.c., blz. 31.

(85) Id., blz. 36.

(87) Id., blz. 36-49; Georgeson and Co., «Trends in Management», Stockholders' Relations, oktober 1954.

(87) Emerson, F.D., o.c., blz. 91.

(88) Vergelijk met de gelijkkluidende bepaling in de Engelse Company Act, 1948, 11 en 12, Geo. 6, c.38 § 140, waarbij echter een tekst van 1.000 woorden toegelaten wordt.

(89) Emerson, F.D., o.c., blz. 97 voetnoot 107, blz. 164; Sec. v. Transamerica Corp., U.S. Circuit Court of Appeals, Third Circ., I 1947, 163 F. 2d. 511: de aandeelhouder bezat 17 aandelen.

(90) Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c., blz. 217; «Transamerica case».

(91) S.E. Act Release, nr. 3638, jan. 3, 1945; Emerson, F.D., o.c., blz. 99-100.

(92) Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c., blz. 222, voetnoot 1; Emerson, F.D., blz. 102-103. Het voorstel dat gedaan werd door de eigenaar van 650 aandelen van «American Tel. and Tel. Co.», strekkend tot een verhoging van dividend werd echter geweerd (Livingston, J.A., «The American Stockholder», Philadelphia - N. York, 1958, blz. 262).

(93) Livingston, J.A., o.c., blz. 262; Bayne, C.D., «The Basic Rationale of proper subjects», Detroit law journal, april 1957.

(94) Emerson, F.D., o.c., blz. 102; Henn, H.G., o.c., Sec. 297, blz. 463.

(95) Emerson, F.D., blz. 95.

(96) Aldus werd een voorstel waarbij de «Greyhound Corp.» verzocht werd een einde te stellen aan haar segregatiepolitiek, van de hand gewezen met het argument dat een vennootschap niet op de eerste plaats «social reform» moet nastreven (Peck v. Greyhound Corp., 79 F. Supp. 679 (D.N.Y. 1951). Insignelijks werd een voorstel waarbij het stopzetten gevraagd werd van het door de «Radio Corp.» in dienst nemen van vroegere communisten, afgewezen (Livingston, J.A., «The American Stockholder», Philadelphia - N.York, 1958, blz. 262).

(97) Aldus het verzoek van een aandeelhouder om in het «proxy statement» van het bestuursorgaan «the police record, serious illness record, and other physical defects of proposed directors» vermeld te vinden (Livingston, J.A., o.c., blz. 262).

(98) R.X-14-8(c).

(99) R.X-14-8(d).

(100) Aranow, E.R. - Einhorn, H.R., o.c., blz. 262-263.

(101) Id., blz. 404.

(102) 69, Harv. L. Rev., blz. 1469 verwijzend naar Armstrong, «More about the SEC's Proxy rules, 183 Com. and Fin. Chronicle 2645, 2665, kol. 4 (1955).

(103) Doyle v. Milton 73 F. Supp. 281 (S.D.N.Y. 1947): «A court ought not to rush in where the experts fear to tread»;

Dunn v. Decca Records, Inc., 120 F. Supp. 1 (S.D.N.Y. 1954).

(104) Section 21(e), SEAct, 15 U.S.C. § 78u(e) 1952; « Whenever it shall appear to the Commission that any person is engaged or about to engage in any acts or practices which constitute or will constitute a violation of the provisions of this chapter, or of any rule or regulation thereunder, it may in its discretion bring an action in the proper district court of the U.S. . . . to enjoin such acts or practices, and upon a proper showing a permanent or temporary injunction or restraining order shall be granted without bond . . . Sec. 27 SEAct, 15 U.S.C. § 78aa (1952); SEC v. May, 134 F. Supp. 247 (S.D.N.Y. 1955), aff'd, 229 F. 2d 123 (2d Cir. 1956); SEC v. Caffoney, 3 SEC. Jud. dec. '61 (N.D. Ohio 1944); Henn, H.G., o.c., Sec. 198, blz. 313.

(105) SEC v. Hara Re-Election Committee, 28 F. Supp. 523 (D. Mass. 1939).

(106) Id.

(107) Id.

(108) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 406.

(109) Id., blz. 410; Emerson, F.D., o.c., blz. 89.

(110) Section 21(f), SEAct 1934; « Upon application of the Commission, the district courts of the U.S. . . shall also have jurisdiction to issue writs of mandamus commanding any person to comply with the provisions of this chapter or any order of the Commission made in pursuance thereof (15 U.S.C. § 78u(f) (1952); zie SEC v. Transamerica Corp., 67 F. Supp. 362 (D. Del. 1946) modified and aff'd, 163 F. 2d 511 (3d Cir. 1947); SEC v. Okin, 132 F. 2d 784; 787 2d Cir. 1943.

(111) 15 U.S.C. § 78 ff(a) (1952).

(112) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 412.

(113) 14 SEC Ann. Report 55 (1948).

(114) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., « Corporate proxy contests - Enforcement of SEC proxy rules by the Commission and the private parties, 31 N.Y.U.L. Rev. 875, blz. 883 (1956); Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c., blz. 226-227; Subin v. Goldsmith, 224 F. 2d 753, 773 (C.A. 2d 1955) cert. den. 350 U.S. 883, 76 S.Ct. 136 (1955).

(115) 69, Harv. L. Rev., blz. 1470; Philips v. United Corp., 3 SEC Jud. dec. 1488, 1494 (S.D.N.Y. 1947); Dunn v. Decca Records, Inc., 120 F. Supp. 1 (S.D.N.Y. 1954); Curtin v. American Tel. and Tel. Co., 124 F. Supp. 197 (S.D.N.Y. 1954).

(116) 14 SEC Ann. Report 55 (1948) geciteerd in 69, Harv. L. Rev., 147, voetnoot 51; Philips v. United Corp., 3 SEC Jud. Dec. 1483, 1493 (S.D.N.Y. 1947).

(117) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 419; Friedman, D.M., « S.E.C. Regulation of Corporate Proxies », 63, Harv. L. Rev. 796, 810 (1950).

(118) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 431.

(119) Steinberg v. American Bautam Car Co., 76 F. Supp. 426 (W.D. Pa. 1948).

(120) Mc Goldrick v. Rotwein, 127 N.Y. L.J. 508 (N.Y. Sup. Ct. Feb. 6, 1952), CCH N.Y. Corp. Law Rep.; Matter of Young v. Jeblett, 213 App. Div. 774, 211 N.Y. Supp. 61 (4th Dep't 1925).

(121) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 445 ss.

(122) id., blz. 3.

(123) Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c., blz. 156.

(124) Williams, Ch., « Thinking Ahead », 33 Harv. Bus. Rev. 21, juli-aug. 1955.

(125) Id.

(126) Emerson, F.D., o.c., blz. 139; anders echter: Wall street Journal, Jan. 22, 1953, blz. 1, kol. 6.

(127) Emerson, F.D., o.c., blz. 138. Het overzicht geeft volgende getallen weer: 1954 : 21 contests; 1955 : 17; 1956 : 24; Livingstone, J.A., o.c., blz. 47.

(128) Livingstone, J.A., o.c. blz. 48.

(129) id., blz. 47; Emerson, F.D., blz. 138.

(130) Baker, R.J. - Cary, W.L., o.c., blz. 157 : « Temporary

National Economic Commission, Monograph No II - Bureaucracy and Trusteeship in large Corporations, 1940, blz. 20-21.

(131) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 486; Emerson, F.D., o.c., blz. 71; Friedman, D.M., Expenses of Corporate Proxy Contests, 51, Col. L. Rev. (1951); Steinberg v. Adams, 90 F. Supp. 604 (S.D.N.Y. 1950); Rosenfield v. Fairchild Engine and Airplane Corp., 131 N.Y.L.J. 1954.

(132) Emerson, F.D., o.c., verwijzend naar de « Sparks-Withington » contest waar de leider der oppositie een persoonlijk bedrag van 6000 dollar inzette; in de « N.Y. Central Fight, besteedde Robert Young, voorzitter van de Alleghany Corp. 1.308.000 dollar aan de « contest »; voor een gedetailleerde opsomming van alle mogelijke uitgaven bij « proxy contests » en voorbeelden, zie Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c. blz. 486-488.

(133) Emerson, F.D., o.c., blz. 66 verwijzend naar de « Sparks-Withington contest ».

(134) Item 3 (a) (4) Schedule 14A.

(135) Item 3 (b) (4) Schedule 14A.

(136) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 491.

(137) id. blz. 492-493 met geciteerde rechtspraak.

(138) Latin, N.D., blz. 306.

(139) Emerson, F.D., o.c., blz. 72.

(140) Id.

(141) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 506; Fairchild case, 116 N.Y.S. 2d 840, 849 (Sup. Ct. 1952).

(142) Friedman, D.M., « Expenses of Corp. Proxy Contests », 51, Col. L. Rev. 951 (1951); Emerson, F.D., « Congressional Investigation of Proxy Regulation : A case study of Committee Exploratory Methods and Techniques, 2 Villanova L. Rev. 75, blz. 89-90 (1956); 61 Yale L.J. 229 (1952), 36 Cornell L. Q. 558 (1951); Rosenfeld v. Fairchild Engine and Airplane Corp., 309 N.Y. 168, 128, N.E. 2d 291 (1955); Steinberg v. Adams 90 F. Supp. 604 (S.D.N.Y. 1950).

(143) Id.

(144) Aranow, E.R. - Einhorn, H.A., o.c., blz. 513.

(145) Emerson, F.D. - Latchman, F.C., « Proxy Contest Expenses and Shareholder Democracy, 4 Western Res. L. Rev. 5, 13 (1952); id., « Proxy Contests : a study in Shareholder Sovereignty », 41 Cal. L. Rev. 393, 496 (1953); Friedman, D.M., « Expenses of Corporate Proxy Contests », 51 Col. L. Rev. 951, 953 (1951); Notes, 69, Harv. L. Rev. 1132-1134 (1956); 31 N.Y.U.L. Rev. 825 (1956); 61, Yale L.J. 229, 236 (1952).

(146) Friedman, D.M., l.c.

(147) Noot 61, Yale L. J. 229, 226 (1952).

(148) Emerson, F.D., o.c., blz. 141; Friedman, D.M., o.c., blz. 963. Een dergelijke beperking wordt op een andere wijze uitgedrukt in een formule voor een « proportional reimbursement »: Management expense allowed X

votes secured by management = votes secured by non-management
waarin x « represents the amount of successful insurgents' expenses which would be reimbursed from corporate funds » (Emerson, F.D. - Latchman, F.C., « Proxy Contest : A Study in Shareholder Sovereignty, 41 Calif. L. Rev. 393, 436 (1953).

(149) Henn, H.G., o.c., Sec. 198, blz. 311.

(150) Emerson, F.D., o.c., blz. 148; Graham, « The intelligent Investor » (1949) 218; Williams, « Cumulative voting » (1951) 80.

(151) Van Ommeslaghe, P., o.c., blz. 567.

(152) Emerson, F.D., o.c., blz. 145-146; Friedman, D.M., o.c., blz. 821; zie ook nr. 14.

(153) 69, Harv. L. Rev. (1956), 1474; Armstrong, « The Role of the Securities and Exchange Commission in Proxy Contests of listed companies », The Business Lawyer, november, 1955, blz. 110, 122.

(154) « Hearings on S.2408, a bill to amend the SEAct of 1934, 81st Cong., 2d Sess. (1950), blz. 21; Friedman, D.M., o.c., blz. 821.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 24 september 1965.

Eerste Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.

Prokureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Advokaat : Mr. Van Ryn.

Orderbriefje. — Maakt een op zich zelf bestaande titel van schuldvordering uit. — Abstract karakter van de verbintenis van de ondertekenaar van het orderbriefje, ook ingeval van faillissement.

De wetgever heeft aan het orderbriefje een monetaire functie toegewezen. Dit handelseffect maakt, zodra het van de vereiste wettelijke vormen voorzien is, een op zichzelf bestaande titel van schuldvordering uit, die door zichzelf aan de drager het onvoorwaardelijk recht verleent op betaling op de vervaldag van

de beloofde som. Hieruit volgt noodzakelijk dat de verbintenis van de onderschrijver van een orderbriefje een abstract karakter heeft onafhankelijk van de vooraf bestaande extra-cambiale betrekkingen en dit tegenover niet alleen de derde drager, maar ook tegenover de begunstigde. Aldus heeft de eis tot betaling van een orderbriefje als oorzaak niet de oorzaak van de verbintenis van de ondertekenaar, d.w.z. de reden, of het oogmerk dat hem ertoe gebracht heeft zich door het tot stand brengen of de overdracht van de titel te verbinden, maar uitsluitend de cambiale verbintenis zelf.

Geen enkele wetsbepaling ontnemt, ingeval van faillissement, aan het orderbriefje zijn monetaire functie en zijn abstract karakter ten voordele van de gefailleerde of de massa van de schuldeisers. De begunstigde of de derde houder van een orderbriefje voldoet aan de vereisten van de artikelen 496 en 498 van de wet van 18 april 1851, door zijn titel, dit is het orderbriefje, neer te leggen en in zijn aangifte

de cambiale verbintenis als oorzaak van zijn schuld-vordering te vermelden.

N.V. «Bank van de société générale de Belgique»
t/ Mr. De Troyer, als curator van het faillissement
Albert Van der Poorten.

Het hof,

Gelet op het bestreden arrest, op 3 december 1963 door het Hof van beroep te Gent gewezen ;

Over de eerste twee middelen samen, afgeleid het eerste, uit de schending van de artikelen 17, 28, 76, 77 en 78 van de wet van 31 december 1955 tot verbetering en interpretatie van verschillende bepalingen van de wet van 10 augustus 1953, betreffende de invoering in de nationale wetgeving van de eenvormige wet op de wisselbrieven en orderbriefjes en betreffende haar inwerkingtreding, en tot coördinatie van deze wetgeving met de eenvormige wet, 496, 498, 500 van het Wetboek van koophandel (wet van 18 april 1851 op het faillissement, de bankbreuk en het uitstel van betaling, zoals gewijzigd door de wet van 24 juli 1962), 11332, 1315 en, voor zoveel nodig, 5 van het Burgerlijk Wetboek, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, bij bevestiging van het vonnis van de Rechtbank van koophandel te Aalst van 18 mei 1962, doch op grond van eigen redenen, beslist heeft dat eiseres de aan een door haar als titel van haar schuldvordering ingediend orderbriefje onderliggende overeenkomst diende voor te leggen, ten einde deze schuldvordering (saldo van 75.000 frank, interesten, provisierente en protestkosten) tot het passief van het faillissement te zien toelaten, en dit op grond van de redenen «... dat onderschrijvers faillissement, de monetaire uitwerking van het orderbriefje jegens gefaalde, falend en massa belet, vermits, ingevolge het faillissement, de schuldeiser nog enkel aangifte van schuldvordering kan doen en deswege de cambiale vordering, die tegen de onderschrijver persoonlijk moet gaan, is geschorst ; ... dat, nu de abstracte verplichting de enige cambiale is, los staat van het bestaan van een onderliggende schuld, op zichzelf dergelijke schuld niet bewijst, en wegens de falend noch tegen de gefaalde noch tegen de faillietmassa kan uitwerken, appellante (hier eiseres) de abstracte verbinding niet kan inroepen als enig en voldoende bewijs dat de gefaalde haar het bedrag van het orderbriefje verschuldigd is...»,

terwijl geen enkele wetsbepaling betreffende hetzij het orderbriefje, hetzij het faillissement, dergelijke beperking van het cambiaal en abstract karakter van het orderbriefje voorziet, en het integendeel uit de in het middel aangehaalde wetsbepalingen blijkt dat de monetaire en abstracte verbintenis, waarvan het orderbriefje de titel uitmaakt, onafhankelijk is van enige onderliggende overeenkomst, zodat het bestreden arrest, door aan het door de wet voorziene karakter van het orderbriefje een element toe te voegen dat daarin niet is voorzien, de in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft geschonden :

het tweede, uit de schending van de artikelen 496, 498, 500 van het wetboek van koophandel (wet van 18 april 1851 op het faillissement, de bankbreuk en het uitstel van betaling, zoals gewijzigd door de wet van 24 juli 1962) 1, 17, 28,, 76, 77 en 78 van de wet van 31 december 1955 tot verbetering en interpretatie van verschillende bepalingen van de wet van 10 augustus 1953 betreffende de invoering in de nationale wetgeving van de eenvormige wet op de wisselbrieven en de orderbriefjes en betreffende haar inwerkingtreding, en tot coördinatie van deze wetgeving met de eenvor-

mige wet, 1132, 1315 en, voor zoveel nodig, 5 van het Burgerlijk Wetboek, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, bij vestiging van het vonnis van de Rechtbank van koophandel te Aalst van 18 mei 1962, doch op grond van eigen redenen, beslist heeft dat eiseres de aan een door haar als titel van haar schuldvordering ingediend orderbriefje onderliggende overeenkomst diende voor te leggen teneinde deze schuldvordering (saldo van 75.000 frank, interesten, provisierente en protestkosten) tot het passief van het faillissement te zien toelaten, en dit op grond van de redenen «dat bij iedere aangifte van schuldvordering de titels moeten worden bijgevoegd, de oorzaak van de inschuld aangeduid en de curator de titels moet vergelijken met de boeken en geschriften van de gefailleerde en de grond van de schuldvordering diepgaand en volledig moet nagaan ; dat dit nazicht niet mogelijk zou zijn indien men de houder van een orderbriefje ervan zou vrijstellen de onderliggende overeenkomst voor te brengen ; dat de gevolgen van onderschrijver's faillissement in dier voege in aanstoot komen met dragers cambiaal recht op onmiddellijke uitkering op vervalddag...»,

terwijl de «titels» en de «oorzaak» van zijn schuld-vordering, die door de schuldeiser van een uit het orderbriefje spruitende verbintenis moeten worden bijgebracht en vermeld, niets anders zijn dan respectievelijk het orderbriefje en de cambiale verbintenis zelf, en het arrest, door te beslissen dat de aan de cambiale verbintenis, die het orderbriefje uitmaakt, onderliggende overeenkomst moet worden bijgebracht, aan de begrippen «titel» en «oorzaak» een betekenis heeft gegeven die met de aangehaalde wetsbepalingen, inzonderheid de artikelen 496 en 498 van het Wetboek van koophandel, onverenigbaar is, waaruit de schending van de bepalingen volgt :

Overwegende dat de wetgever aan het orderbriefje een monetaire functie toegewezen heeft ;

Dat dit handelseffect, van het ogenblik dat het van de vereiste wettelijke vormen voorzien is, een op zichzelf bestaande titel van schuldvordering uitmaakt, die door zichzelf aan de houder het onvoorwaardelijk recht verleent op betaling, op de vervaldag, van de beloofde som ;

Dat hieruit noodzakelijk volgt dat de verbintenis van de ondertekenaar van een orderbriefje een abstract karakter heeft, onafhankelijk van de vooraf bestaande extra-cambiale betrekkingen, en zulks niet alleen tegenover de derde-houder, maar ook tegenover de begunstigde ;

Dat alzo de eis tot betaling van een orderbriefje als oorzaak heeft niet de oorzaak van de verbintenis van de ondertekenaar, dit wil zeggen de reden die hem ertoe gebracht heeft zich door het tot stand brengen of het endorsement van de titel te verbinden, maar uitsluitend de cambiale verbintenis zelf ;

Overwegende dat geen enkele wetsbepaling, ingeval van faillissement aan het orderbriefje zijn monetaire functie en abstract karakter ontnemt ten voordele van de gefailleerde of de massa van de schuldeisers, noch de begunstigde of de derde houder van een orderbriefje er toe verplicht, om als schuldeiser in de massa te worden aangenomen, op de extra-cambiale verbintenis van de gefailleerde te steunen en de titel ervan bij zijn aangifte te voegen ;

Overwegende dat de begunstigde of de derde houder van een orderbriefje aan de vereisten van de artikelen 496 en 498 van de wet van 18 april 1851 voldoet door zijn titel, dit is het orderbriefje, neer te leggen en in zijn aangifte de cambiale verbintenis als oorzaak van zijn schuldvordering te vermelden ;

Dat het de curator, evenwel, vrijstaat de rechten te doen gelden, welke de gefailleerde gebeurlijk zou kunnen ontlenen aan een tussen hem en de begunstigde besloten overeenkomst, waarbij een voorwaarde of een modaliteit van de cambiale verbintenis werd bepaald, overeenkomst waarvan ten deze niet wordt gewaagd;

Overwegende mitsdien dat beide middelen gegrond zijn;

Om die redenen,

en zonder acht te slaan op het derde middel dat tot geen uitgebreider vernietiging aanleiding zou kunnen geven;

Vernietigt het bestreden arrest in zover het, 1°) bij bevestiging van het beroepen vonnis, beslist dat eiseres ertoe gehouden is de onderliggende overeenkomst van het orderbriefje over te leggen, en dat de eerste rechter terecht zijn beslissing nopens het hoofdbedrag, de provisie, de interesten en de protestkosten heeft voorbehouden, en 2°) in zover het over de kosten uitspraak doet;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder qualitate qua in de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

NOOT:

1. In het faillissement onder curatele van de verweerder in cassatie had de «Bank van de société générale de Belgique» aangifte gedaan van verscheidene schuldvorderingen onder dewelke één gesteund op een door de gefailleerde onderschreven orderbriefje, door de curator niet aanvaard omdat de onderliggende overeenkomst niet werd geproduceerd.

De rechtbank van koophandel te Aalst, aan dewelke het geschil ingevolge het artikel 502 van het Wetboek van koophandel — wet van 18 april 1851 op het faillissement, de bankbreuk en het uitstel van betaling — was voorgelegd, keurde de opvatting van de curator goed door vonnis van 18 mei 1962, om reden «dat een orderbriefje een onvoorwaardelijke be»lofte uitmaakt om een bepaalde som op de verval»dag te betalen; dat het echter geen schulderken»ning is; dat in geval van faillissement het monetair»karakter van het orderbriefje verdwijnt en dat de»aanspraak dient te steunen op de onderliggende»overeenkomst».

Het bestreden arrest beaamde deze opvatting op grond weliswaar van een meer preciese motivering, in het cassatiearrest aangehaald.

Het onderzochte arrest vernietigt deze beslissing op grond van beweegredenen waarvan het praktisch belang inzake het beheer van faillissementen onloochenbaar is.

2. Het principieel abstract en cambiaal karakter van het orderbriefje werd door het bestreden arrest niet betwist.

in de huidige stand van wetgeving, rechtspraak en rechtsleer was dit ook onmogelijk.

Naar het artikel 78 der wet van 31 december 1955 («tot verbetering en interpretatie van verschillende»bepalingen van de wet van 10 augustus 1953, be»treffende de invoering in de nationale wetgeving»van de éénvormige wet op de wisselbrieven en or»derbriefjes, en betreffende haar inwerkingtreding,»en tot coördinatie van deze wetgeving met de één»vormige wet»), is de ondertekenaar van een order-

briefje «op dezelfde wijze verbonden als de accep»tant van een wisselbrief».

Anderzijds beschikt het artikel 28, al. 1 der zelfde wet: «Door de acceptatie verbindt de betrokkene»zich de wisselbrief op de vervaldag te betalen». Dergelijke onvoorwaardelijke verbintenis is dus abstract, d.i. onafhankelijk van het bestaan van een provisie en dus van de extra-cambiale (door het (Fredericq, *Traité de droit commercial belge*, V, nrs. arrest «onderliggende» genoemd) verbintenissen 88 tot 96 en 189; Van Ryn, *Principes de droit commercial*, II, nr. 1656).

Bijzonder duidelijk is in dit verband het arrest van het Hof van Cassatie van 25 oktober 1962 (R.W. 1962-1963, kol. 1774; vgl. Cassatie 22 maart 1894, Pas. 1894, I, 157), dat beslist:

«dat de wetgever aan het orderbriefje een monetai»re functie toegewezen heeft;

«dat dit handelseffect, van zodra het van de vereiste»wettelijke vormen voorzien is, een op zich zelf»staande titel van schuldvordering uitmaakt, die»door zich zelf aan de drager het onvoorwaardelijk»recht verleent op betaling, op de vervaldag, van»de beloofde som;

«dat er noodzakelijk uit volgt, dat de verbintenis»van de onderschrijver van een orderbriefje een»abstract karakter heeft, onafhankelijk van de voor»af bestaande extra-cambiale betrekkingen, en dit,»tegenover, niet alleen de derde drager, maar ook»de begunstigde;

«dat aldus de eis tot betaling van een orderbriefje»als oorzaak heeft niet de oorzaak van de verbinte»nis van de ondertekenaar, dit wil zeggen de reden»of het oogmerk dat hem ertoe gebracht heeft zich»door het tot stand brengen of de overdracht van»de titel te verbinden, maar uitsluitend de cambiale»verbintenis zelf».

Deze motivering was door de bestreden beslissing geparaphraseerd, zodat men er zich aan kon verwachten hier de logische gevolgtrekking te zien uit afleiden, te weten dat de schuldvordering van de Bank zonder overlegging van de onderliggende overeenkomst, in het passief diende aanvaard.

3. Zover ging de rechter in beroep echter niet omdat, naar zijn opvatting, het intreden van de staat van faillissement de abstracte en cambiale aard van het orderbriefje wijzigt.

In het raam van de wetgeving op het orderbriefje en op het faillissement kan dergelijke opvatting niet worden aanvaard.

Men zou kunnen volstaan met erop te wijzen, zoals het onderzochte arrest het doet, dat geen enkele wetsbepaling enige wijziging brengt aan het monetair karakter van het orderbriefje in geval van faillissement.

Tevergeefs trachtte de rechter in beroep in dit verband een rechtvaardiging van zijn opvatting te vinden in de artikelen 496, 498 en 500 van het Wetboek van Koophandel.

Ongetwijfeld vergen deze beschikkingen dat de schuldeisers de oorzaak van hun schuldvordering aanduiden en dat de curator deze controleert. De oorzaak van de vordering tot betaling van een orderbriefje is echter de cambiale verbintenis zelf en niet de oorzaak van de verbintenis van de ondertekenaar, d.i. de reden die hem ertoe gebracht heeft zich door het orderbriefje te verbinden of nog, met de woorden van het bestreden arrest, de «onderliggende»overeenkomst. (Zie in dit verband Lescot & Roblet, *Effets de commerce*, II, blz. 288; Dalloz, *Répertoire de droit commercial*, V^o Billet à ordre, nr. 1).

Terecht beslist dus het onderzochte cassatie-arrest dat de begunstigde of de derde houder van een orderbriefje aan de vereisten van artikelen 496 en 498 voldoet door zijn titel, d.i. het orderbriefje, neer te leggen en in zijn aangifte de cambiale verbintenis als oorzaak van zijn schuldverordering te vermelden.

4. Dit is echter niet de enige kritiek die tegen het bestreden arrest kon worden ingebracht: de opvatting die het verdedigt gaat ook tegen andere rechtsregels in.

Zij veronderstelt eerst dat het faillissement ten aanzien van de uitwerking van het orderbriefje een quasi-novatie door verandering van schuldenaar zou tot stand brengen.

Het abstract en monetair karakter van het orderbriefje zou, meent de rechter in beroep, wel tegen de gefailleerde, maar niet tegen de massa kunnen worden ingeroepen.

Bij gebreke aan inlichtingen in het bestreden arrest vraagt men zich tevergeefs af waarom.

Dergelijke «schuldvernieuwing» is terzake trouwens ondenkbaar vermits de massa, door de curator, enkel de rechtsopvolger is van de gefailleerde wanneer zij geen recht uitoefent dat haar eigen is of dat de schuldeisers vóór het faillissement bezaten (vgl. Discart, Het mandaat van de curator van een faillissement, R.W. 1964-1965, kol. 897).

Ten slotte is het duidelijk dat indien men de rechter in beroep in zijn beslissing moest volgen, het instituut zelf van het orderbriefje elk belang zou verliezen.

De derde houder of de begunstigde dient immers steeds de mogelijkheid van het faillissement van de ondertekenaar voor ogen te houden.

Waartoe zou het nog dienen een abstracte titel te scheppen indien de reden van zijn ontstaan in geval van faillissement toch moet worden aangeduid?

In dergelijke veronderstelling zou het interessanter zijn een gewone verbintenis zonder vermelding van oorzaak te bekomen, vermits het dan aan de schuldenaar behoort de afwezigheid van oorzaak te bewijzen (artikelen 1133 en 1315 Burgerlijk Wetboek; Dekkers, Handboek van Burgerlijk Recht, II, nr. 82).

Ook daarom dient het onderzochte arrest ten volle te worden beaamd.

René Butzler

Advocaat bij het Hof van Beroep.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 12 maart 1965.

Voorzitter-verslaggever: M. Rutsaert.

Advocaat-generaal: M. Depelchin.

Advocaat: Mr. Van Rijn.

Bewijs. — In burgerlijke zaken en in zaken van koop-handel. — Persoonlijke kennis van de rechter.

De motivering van het vonnis mag niet steunen op feitelijke gegevens welke uit de persoonlijke kennis van de rechter voortvloeien.

Kortleven t./ Kuypers.

Gelet op het bestreden vonnis op 12 maart 1964 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Tongeren;

Over het eerste onderdeel van het eerste middel, af-

geleid uit de schending van de artikelen 218, 1315, 1349, 1350, 1352 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis eiser veroordeeld heeft tot het betalen van een maandelijks onderhoudsgeld van 2.000 frank aan verweerster, en tot de kosten, op grond van de overweging «dat artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek juist het geval voorziet van echtelieden samenwonende of in feite gescheiden levende, dat in dit laatste geval het voordeel van artikel 218 van het Burgerlijk Wetboek slechts toegekend wordt aan de «onschuldige» echtgenoot en dit, luidens de motivering van de eerste rechter die de Rechtbank overneemt, het geval is in casu», en aldus de motivering van het eerste vonnis overneemt volgens dewelke «het algemeen gekend is dat eiser in verzet (thans eiser) sinds 1955 samenleeft en woont met een andere vrouw, de genaamde V., met wie hij een gemeenschappelijke handel uitbaat, (en) het ook geen geheim is dat verweerster op verzet (thans verweerster), toen zij nog met haar echtgenoot samenwoonde, zeer slecht door hem behandeld werd en dat zij meermaals in de nacht het echtelijk dak moest ontvluchten,

terwijl, dergelijke motivering, bij gebrek aan enig bewijselement door partijen aangebracht aantoonde dat de eerste rechter en, door overneming van de beweegredenen, de rechter in hoger beroep, hun oordeel hebben gesteund op een persoonlijke kennis der feiten, hetgeen onwettelijk is;

Overwegende dat het bestreden vonnis, om eiser te veroordelen, de beweegredenen van de eerste rechter overneemt, luidens welke het algemeen gekend is dat eiser sinds 1955 samenleeft en woont met een andere vrouw, met wie hij een gemeenschappelijke handel exploiteert en het ook geen geheim is dat verweerster, toen zij nog met haar echtgenoot samenwoonde, door hem zeer slecht behandeld werd en meermaals in de nacht het echtelijk dak moest ontvluchten;

Overwegende dat de rechtbank zich aldus een motivering heeft toegeëigend, die op feitelijke gegevens steunt welke uit de persoonlijke kennis van de eerste rechter blijken voort te vloeien;

Overwegende dat deze rechter weliswaar aan bovenvermelde beweegredenen toevoegde dat verweerster uiteindelijk verplicht werd de echtelijke woonst definitief te verlaten, daar het samenleven door de brutale houding van eiser onmogelijk werd, doch dat zowel de rechtbank als de eerste rechter verzuimd heeft enig element aan te duiden waarop deze beschouwing steunt, zodat uit de bestreden beslissing niet kan worden uitgemaakt of ook deze beschouwingen al dan niet op de persoonlijke kennis van de eerste rechter berusten;

Om deze redenen:

Overwegende dat het middel dienvolgens gegrond is; Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerster in de kosten;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Hasselt, zetelende in hoger beroep.

NOOT: In dezelfde zin: Cass. 15 maart 1963, Pas. 1963, I, 775; Luik, 30 april 1954, Pas. 1955, II, 99. Verg. Cass. 23 september 1954, Pas. 1955, I, 36, en Cass. 25 september 1959, R.W. 1960-61, 311: het bewijs door vermoedens kan enkel uit bekende feiten en niet uit persoonlijke opvattingen van de rechter blijken.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 30 april 1965.

Voorzitter : M. Somerhausen.
Raadsheren : M.M. De Rock en Remion.
Substituut-auditeur-generaal : M. Debra.
Advocaat : Mr. Brogniez.

Statuut der Rijksambtenaren. — Geschil nietigverklaring. — Belang.

Ingevolge de wijziging, in de loop van het geding, van het K.B. van 7 augustus 1939 betreffende het signalement en de bevordering van het Rijkspersoneel door het K.B. van 16 maart 1964, is het in casu voor verzoeker die bureauchef is, welk ambt thans in rang 10 is ingedeeld, niet meer mogelijk tot directeur te worden bevorderd, welk ambt nu in rang 13 is ingedeeld; aldus laat verzoeker niet meer blijken van het krachtens artikel 11 van de wet van 23 december 1946 vereiste belang om zijn beroep te handhaven. Dit middel van onontvankelijkheid wordt ambtshalve door de Raad van State opgeworpen.

Daar verzoeker ieder belang bij de voortzetting van zijn vordering heeft verloren uit kracht van de nieuwe reglementering, dienen de kosten ten laste van de tegenpartij gelegd.

Coen t/ de Belgische Staat (Minister van Justitie).

Arrest nr. 11.207.

Overwegende dat verzoeker, die tot de Franse taalrol behoort, zich kandidaat heeft gesteld toen een betrekking van directeur vacant was bij de dienst « comptabiliteit en invorderingen » van de Dienst voor kinderbescherming; dat de directieraad zich op 19 november 1963 aansloot bij het advies van de dienstchef en als eerste kandidaat Pierre Deville, van de Nederlandse taalrol, en als tweede kandidaat Justin Larsimont, van de Franse taalrol, heeft voorgedragen; dat verzoeker zevende werd gerangschikt; dat de directieraad op 29 november 1963 tien bezwaarschriften, waaronder dat van verzoeker, tegen genoemd voorstel heeft onderzocht en Justin Larsimont als eerste kandidaat en Pierre Deville en Raymond Guerard ex-aequo voor de tweede plaats heeft voorgedragen; dat verzoeker tiende werd gerangschikt; dat de directieraad op dezelfde vergadering adviseerde dat Cyrille Galasse, overtallig directeur, niet de vereiste geschiktheid bezat om de betrekking van directeur, die bij de dienst « comptabiliteit en invorderingen » van de Dienst voor kinderbescherming vacant was, metterdaad uit te oefenen;

Overwegende dat de Minister op 14 december 1963 besloot dat de vacante betrekking naar een ambtenaar van de Nederlandse taalrol moest gaan; dat de notulen van de directieraad op 19 december 1963 met de verzoekschriften van de kandidaten en hun dienststaten aan de Minister werden gezonden; dat Pierre Deville in de vacante betrekking werd benoemd en dat Justin Larsemont, krachtens het besluit van de Regent van 28 april 1947 houdende de bepalingen genomen ten voordele van de beampten die mochten voorbijgegaan zijn om redenen van taalkundige aard, tot overtallig directeur werd benoemd;

Overwegende dat verzoeker zich beroept op schending van artikel I, derde lid, van het besluit van de Regent van 28 april 1947, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 15 april 1958, omdat noch het accoord van de Eerste-Minister, noch dat van de Minister van Binnenlandse Zaken en van het Openbaar Ambt was gevraagd

alvorens in de vacante betrekking werd voorzien, terwijl een overtallig directeur voldeed aan alle statuuteisen om daarvoor te worden aangewezen;

Overwegende dat het koninklijk besluit van 7 augustus 1939 betreffende het signalement en de bevordering van het Rijkspersoneel in de loop van het geding gewijzigd werd door het koninklijk besluit van 16 maart 1964; dat artikel 41 van het koninklijk besluit van 7 augustus 1939 betreffende de beoordeling en de loopbaan van het Rijkspersoneel bepaalt : « Tot de graden van rang 13 kunnen door verhoging worden bevorderd de ambtenaren van rang 12 of 11 die ten minste negen jaar anciënniteit hebben in niveau 1 en in deze hoedanigheid voor het examen voor leidinggevende ambten geslaagd zijn »;

Overwegende dat de in rang 13 ingedeelde graad van directeur bij het ministerie van Justitie alleen open staat voor de adjunct-adviseurs, ingedeeld in rang 11, die geslaagd zijn voor het examen voor leidinggevende ambten; dat verzoeker, die slechts bureauchef is, welk ambt in rang 10 is ingedeeld, niet meer tot directeur zou kunnen worden bevorderd als de bestreden handelingen vernietigd werden; dat hij alsdan aan het examen voor leidinggevende ambten niet zou kunnen deelnemen; dat verzoeker dus niet meer doet blijken van het krachtens artikel 11 van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State vereiste belang om zijn beroep te handhaven;

Overwegende dat verzoeker zich vergeefs beroept op artikel 6 van het koninklijk besluit van 16 maart 1964 tot wijziging van het koninklijk besluit van 2 oktober 1937 en van sommige andere besluiten betreffende het statuut van het Rijkspersoneel, dat bepaalt : « Ingeval een beslissing van de Minister waarvan aan de vaste wervingssecretaris of aan het bevoegde hoofd van bestuur kennis is gegeven vóór de datum waarop dit besluit in werking treedt, het instellen van een examen- of benoemingsprocedure heeft voorgeschreven, blijven de bepalingen van vóór dit besluit van toepassing op die procedure »; dat de benoemingsprocedure, die werd ingezet vóór de inwerkingtreding van genoemd koninklijk besluit van 16 maart 1964, is geëindigd met de bestreden besluiten; dat, gesteld dat die handelingen werden vernietigd omdat de Minister van Binnenlandse Zaken en van het Openbaar Ambt zijn accoord niet heeft gegeven, daaruit niet zou volgen dat verzoeker voortaan de bij het koninklijk besluit van 16 maart 1964 ingevoerde reglementaire afsluiting kan overschrijden; dat een grondige wijziging van het statuut van het Rijkspersoneel toepassing vindt zodra zij in werking treedt; dat de uitzonderingen op die regel beperkend moeten worden uitgelegd; dat artikel 6 van het koninklijk besluit van 16 maart 1964 bewust geen melding heeft gemaakt van mogelijke vernietiging door de Raad van State van sommige bevorderingen; dat noch de in het Belgische Staatsblad van 10 november 1964 bekendgemaakte omzendbrief van de Minister van Binnenlandse Zaken en van het Openbaar Ambt van 31 juli 1964, noch het in bijlage bij die omzendbrief bekendgemaakte advies van de Raad van State (blz. 11.848), enige toespeling op zulk een mogelijkheid maken; dat het middel van niet-ontvankelijkheid ambtshalve moet worden opgeworpen;

Overwegende dat verzoeker echter ieder belang bij de voortzetting van zijn vordering heeft verloren uit kracht van de nieuwe reglementering; dat de kosten ten laste van de tegenpartij dienen te worden gebracht.

Besluit :

Artikel 1. — Het beroep is verworpen.

Artikel 2. — De kosten, bepaald op 750 fr., komen ten laste van de Staat (ministerie van Justitie).

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9e Kamer. — 20 mei 1965.

Voorzitter : M. Maréchal.
Raadsheren : M.M. Liard en Grenez.
Advocaat-generaal : M. Cerckel.
Advocaten : Mrs. Vrints en Dauwe.

1. Bevoegdheid en aanleg. — Eis van een geldsom. — Schatting nutteloos. — Voorbehoud voor de toekomst. — Gevolg.
2. Bevoegdheid en aanleg. — Dagvaarding door verscheidene, in de rechten van één verzekerde gesubrogeerde assuradeurs. — Bepaling van de vatbaarheid voor hoger beroep.
3. Exceptie. — Bevoegdheid *ratione loci*. — Ontslag van rechtsingang. — Inroepen van de exceptie in hoger beroep.
4. Vervoer. — Te land. — Verjaringstermijn. — Aanvang. — « Afgifte ».

1. Als de eis een bepaalde som in Belgische munt betreft, is iedere schatting van het geding niet alleen overbodig, maar ook krachteloos.

Het stellen van voorbehoud voor de toekomst oefent geen invloed uit op het bedrag van de vordering, zolang van dit voorbehoud geen gebruik wordt gemaakt.

2. Wanneer verscheidene assuradeurs, handelend als gesubrogeerd in de rechten van hun verzekerde, gezamenlijk dagvaarden voor een bedrag dat de laatste aanleg overtreft, wordt de aanleg jegens ieder van hen bepaald door het volledig bedrag, ofschoon het belang van ieder van hen tot een zeker bedrag van de ganse vordering beperkt is. De assuradeur put immers uit de bepalingen van art. 22 van de wet van 11 juni 1874 het recht om tegen de derde, veroorzaker van de schade, in rechte te treden krachtens de titel welke de verzekerde ten opzichte van die derde bezit, derwijze dat zij hun vordering steunen op eenzelfde titel en art. 25 wet op de bevoegdheid toepassing vindt.
3. De gedaagde die in eerste aanleg zich ertoe heeft beperkt ontslag van rechtsingang te vorderen, bezit op hoger beroep van de eiser tegen het daarop volgend vonnis, nog het recht de bevoegdheid *ratione loci* van de eerste rechter te betwisten.
4. Bij vervoer van goederen in het binnenland loopt de verjaringstermijn van zes maanden, in geval van gedeeltelijk verlies of averij, vanaf de dag van de afgifte der goederen. Met afgifte mag niet worden gelijkgesteld de eenvoudige aanbieding van de goederen aan de ontvangstgerechtigde die daarop weigert ze in ontvangst te nemen. Het vervoercontract eindigt dan echter wel op de dag waarop de goederen op rechterlijk gezag of in der minne worden verkocht krachtens artt. 8 en 33 der wet van 25 augustus 1891.

Provincial Insurance t./ N.V. De Baerdemaecker.

Gezien in gelijkvormige uitgifte het vonnis op 20 april 1964 gewezen door de rechtbank van koophandel te Antwerpen, waarvan geen betekening wordt overgelegd en waartegen, hoofdberoep, regelmatig naar tijd en vorm, werd ingesteld op 12 augustus 1964 en incidenteel beroep bij regelmatige besluiten;

Aangezien luidens de inleidende dagvaarding, de vordering, ingediend door de veertien appellerende verzekeringsmaatschappijen, handelend als gesubro-

geerd in de rechten van haar gemeenschappelijke verzekerde, strekte tot betaling van 200.560 fr. « te vermeerderen, te verminderen of nader te bepalen in de loop van het geding... met dien verstande dat de betaling in handen van een hunner bevrijdend zal zijn voor al de anderen », en deze eis nadien in eerste aanleg niet gewijzigd werd;

Aangezien het stellen van voorbehoud voor de toekomst geen invloed uitoefent op het bedrag van de vordering, zolang van dit voorbehoud geen gebruik wordt gemaakt;

Aangezien wanneer, zoals ter zake, de eis van bepaalde som in Belgische munt betreft, iedere schatting van het geding niet enkel overbodig, doch krachteloos is;

Aangezien hoewel, luidens de vermeldingen der dagvaarding, het belang van iedere appellante slechts tot een zeker aandeel van de ganse vordering beperkt is, de aanleg toch jegens ieder vastgesteld wordt door het volledig bedrag van 200.560 fr., daar de assuradeur die zijn verzekerde heeft vergoed, uit te bepalingen van art. 22 der wet van 11 juni 1874 het recht put om tegen de derde, veroorzaker der schade, in rechte te treden krachtens de titel (hier het vervoercontract) welke de verzekerde ten opzichte van bewuste derde bezit, derwijze dat appellanten haar vordering steunen op éénzelfde titel en er dienvolgens aanleiding bestaat tot toepassing van art. 25 der wet van 25 maart 1876;

Aangezien uit het aangevochten vonnis blijkt dat geïntimeerde oorspronkelijke verweerster, zich ertoe beperkt had ontslag van rechtsingang te vorderen tegen appellanten, oorspronkelijke aanlegsters, die niet verschenen, doch dat de eerste rechter, van ambtswege « de eis ontvankelijk doch ongegrond » verklaarde, aldus verder vonnissend dan gevraagd werd door de enige partij die concludeerde;

Aangezien deze vergissing van de rechtbank van koophandel niet wegneemt dat geïntimeerde in eerste aanleg geen enkele exceptie of verweer heeft laten gelden, hetgeen voor gevolg heeft dat zij thans nog immer het recht bezit de bevoegdheid van de eerste rechter te betwisten;

Aangezien zij trouwens — weze het ook overbodig — in het bestreden vonnis liet vaststellen « dat verweerster aanvoert dat de rechtbank van koophandel van Antwerpen « *ratione loci* » onbevoegd is en dat aanleggers niet verschenen zijn om op deze aanvoering te antwoorden », hetgeen wel aantoonde dat zij zich stellig het recht voorbehield te gepasten tijde bewuste exceptie op te werpen;

Aangezien geïntimeerde de onbevoegdheid van de eerste rechter steunt op de bepalingen van art. 15 der bijzondere voorwaarden der « Nationale Belgische Federatie der Baanvervoerders », luidend als volgt : « Alleen de rechtbanken van de zetel van de onderneming (terzake : Gent) zijn bevoegd voor alle betwistingen die uit het vervoercontract zouden ontstaan »;

Aangezien laatst aangehaalde tekst overgedrukt werd op de keerzijde der drie vervoerdocumenten die door geïntimeerde ingevuld werden ter gelegenheid van het vervoer ter sprake, doch geen dier bescheiden ondertekend werd door de medecontractant van geïntimeerde, namelijk de verzender in wiens rechten appellanten getreden zijn;

Aangezien evenmin op een andere wijze bewezen wordt dat gezegde verzender, uitdrukkelijk of stilzwijgend, deze van het gemeen recht afwijkende bevoegdheidsclausule zou hebben aanvaard;

Aangezien dienvolgens de rechtbank van koophandel te Antwerpen — plaats waar de te vervoeren goederen

in ontvangst werden genomen en de verbintenis aldus is ontstaan — bevoegd was «ratione loci»;

Aangezien het terzake een vervoer betrof, per baan van Antwerpen naar Gent van vijfenveertig balen katoen, welke tijdens het vervoer op 14 februari 1963, gedeeltelijk averij door brand leden, in beschadigde toestand aan de bestemming aangeboden werden, door hem op 15 februari geweigerd en, ten slotte, op 22 februari aan een derde openbaar verkocht werden;

Aangezien luidens artikel 9 der wet van 25 augustus 1891, al de rechtsvorderingen ontstaan uit de overeenkomst tot vervoer van goederen in het binnenland verjaard zijn na zes maanden, tenzij de vordering zou volgen uit een feit dat bij de strafwet is voorzien, en bewuste verjaringstermijn loopt, in geval van gedeeltelijk verlies of van averij, te rekenen van de dag van de afgifte der koopwaar;

Aangezien noch door het strafonderzoek, noch door welk ander middel ook bewezen wordt dat de schade zou voortspruiten uit een feit beteugeld door de strafwet, inzonderheid door de bepalingen betreffende vrijwillige of onvrijwillige brandstichting of welkdanige overtreding op de wegcode, namelijk op artikel 60 ervan;

Aangezien met afgifte» der koopwaren niet mag gelijkgesteld worden de eenvoudige aanbieding ervan met de daaropvolgende weigering van de bestemming ze in ontvangst te nemen, vermits tot dan toe het vervoercontract geen einde genomen heeft;

Aangezien dit eindigen dan wel gebeurt op de dag waarop de goederen op rechterlijk gezag of in der minne verkocht worden krachtens artikels 8 en 33 der wet;

Aangezien de «dies a quo» van de zesmaandelijke verjaringstermijn dienvolgens terzake de 22 februari 1963 is, en niet latere data waarop de derde-koper de door hem gekochte koopwaar moest komen weghalen (23 februari) of werkelijk is komen afhaken (27 februari);

Aangezien de verjaring dus op 23 augustus 1963, datum van de inleidende dagvaarding, ingetreden was;

Om deze redenen,

Het Hof,
gelet op art...
gehoord in openbare zitting het advies van dhr. adv. generaal Cerckel,

ontvangt het hoofdberoep en het incidenteel beroep, doet het bestreden vonnis teniet, wijzigend,

verklaart de exceptie van onbevoegdheid «ratione loci» ontvankelijk doch ongegrond;
verklaart de vordering verjaard;
verwijst geïntimeerde in de kosten in eerste aanleg;
veroordeelt geïntimeerde ook tot de kosten in beroep.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 11 juni 1964.

Voorzitter : M. Bossaert.

Radsheren : M.M. Beeckman en Moerenhout.

Advocaat-Generaal : M. Steigny.

Advocaten : Mrs. H. Gevaert en G. Baert.

Commissiecontract. — Recht op commissie. — Voorwaarden.

De commissionnair, belast met het vinden van een koper voor een onroerend goed, heeft recht op de bedongen commissie, ook wanneer de verkoper nadien de koper van diens verbintenis ontslaat en bij akkoord tussen de betrokken partijen de verkoop wordt gemaakt.

Stassaert t./ Van Hove.

Gezien de stukken, o.m. in eensluidende uitgifte overgelegd, het vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Veurne, eerste kamer, zetelende in burgerlijke zaken, de dato 12 december 1963;

Overwegende dat het principaal en het incidenteel beroep tijdig en regelmatig naar de vorm werden ingesteld;

Overwegende dat appellant de betaling vordert van 30.000 fr. als saldo voor commissieloon verschuldigd voor het aanbrengen van een koper; dat geïntimeerde van zijn kant de terugbetaling eist van de som van 15.000 fr. die hij, naar zijn bewering, onverschuldigd heeft betaald;

Overwegende dat geïntimeerde toegeeft dat hij aan appellant, als verkoopsagent, opdracht heeft gegeven om een koper te vinden voor een perceel bouwgrond, gelegen te Westende aan de zeedijk, hem toebehorend;

Dat een commissieloon van 3% op de verkoopprijs gestipuleerd was;

Dat appellant aan geïntimeerde de heer Coppejans uit Brussel voorstelde als liefhebber voor de aankoop;

Dat de verkoop geschiedde tegen de prijs van 1.500.000 fr. met gemak van betaling, bij twee stortingen van 250.000 fr. elk en van 1.000.000 fr. te betalen in de loop van het eerste jaar, ook bij schijven;

Overwegende dat geïntimeerde voorhoudt dat hij niets verschuldigd is aan appellant omdat de onderhandelingen tussen hem en de heer Coppejans rond oktober 1963 afgebroken werden, en de twee reeds betaalde schijven van 250.000 fr. terugbetaald werden aan de koper;

Overwegende dat geïntimeerde nochtans voor de eerste rechter in principe zijn schuld erkende, dat hij enkel beweerde dat hij met appellant overeengekomen was dat deze zou betaald worden naarmate de betalingen door Coppejans gebeurden en dat, derhalve, het volledig commissieloon slechts later zou verschuldigd zijn;

Overwegende dat geïntimeerde thans een stelling voorbrengt die volkomen strijdig is met zijn voorgaande thesis;

Dat hij aldus voorhoudt dat er alleen onderhandelingen tussen hem en Coppejans hebben plaats gehad waarbij enkel een optie tot aankoop werd verleend; dat de optie niet gelicht werd en de tussenkomst van appellant nutteloos is geweest, zodat geen commissieloon verschuldigd is en de $2 \times 7.500 \text{ fr.} = 15.000 \text{ fr.}$ onverschuldigd betaald werden;

Overwegende dat deze stelling geen steek houdt;

Dat de twee kwijtschriften door Van Hove zelf voorgebracht duidelijk vermelden dat de schijven betaald werden wegens verkoop van grond (« sur 1° ... 2° tranche de 250.000 fr. de terrain vendu »);

Overwegende bovendien dat het indruist tegen het gezond verstand dat Coppejans een half miljoen zou hebben betaald indien het enkel om een optie ging;

Overwegende dat appellant volkomen vreemd is geweest aan de verbreking van de koop- en verkoopsovereenkomst, dat zijn tussenkomst geëindigd en het resultaat bereikt was van het ogenblik af dat tussen Coppejans en Van Hove akkoord was ontstaan nopens de prijs en de verkoopvoorwaarden en het contract, al bestond het slechts mondeling, een begin van uitvoering had gekregen;

Overwegende dat het commissiecontract gerangschikt wordt als industrieverhuring;

Dat men aanneemt dat de bepaling van art. 1794 B.W. toepasselijk is op dergelijk contract;

Dat derhalve ook een commissiecontract eenzijdig kan worden opgezegd, evenwel tegen schadeloosstelling (De Page IV, nr. 847-859, 3° en blz. 865);

Overwegende dat indien het geïntimeerde behaagd heeft Coppejans spijs de gedeeltelijke uitvoering van het contract, te ontslaan van zijn verbintenissen, zulks geen schade aan appellant mag veroorzaken;

Overwegende dienvolgens dat geïntimeerde gehouden is appellant schadeloos te stellen niet enkel voor zijn uitgaven en zijn arbeid maar voor alles wat hij had kunnen verdienen (damnum emergens, lucrum cessans, De Page IV, 859, 3°);

Overwegende dat in deze omstandigheden de door geïntimeerde ingeroepen beroepsregelen voor bovengemelde principes moeten wijken;

Dat geïntimeerde derhalve het gevorderde saldo van 30.000 fr. verschuldigd is;

Om deze redenen:

Het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935;

Alle andere of strijdige besluiten als ongegrond verwerpend;

Verklaart het principaal en het incidenteel beroep ontvankelijk, het eerste gegrond en het tweede ongegrond;

Vernietigt dienvolgens het aangevochten vonnis en opnieuw statuerend:

Veroordeelt geïntimeerde om aan appellant te betalen als saldo commissieloon de som van dertig duizend frank (30.000 fr.) meer de gerechtelijke rente;

Ontzegt de wederzijds als ongegrond;

Veroordeelt verder geïntimeerde tot de kosten van beide aanleggen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

1e Kamer. — 9 juni 1965.

Voorzitter: M. Kranzen.

Rechters: M.M. Ghysen en Van Coppenolle.

Advocaten: Mrs. Koninckx en Geyskens.

Huur van handelshuizen. — Vraag tot hernieuwing. — Andersluidende voorwaarden. — Verhuurder stelt de integrale aanvaarding ervan als vereiste voor de hernieuwing.

De verhuurder die als antwoord op een vraag tot huurhernieuwing andersluidende voorwaarden voorstelt, mag niet daaraan verbinden dat hij, indien de

huurder die voorwaarden niet aanvaardt of indien de vrederechter andere voorwaarden toestaat, de hernieuwing volstrekt weigert ten einde het huis zelf te betrekken.

Thielemans t./ Groenen.

Gelet op het bestreden vonnis van de vrederechter van het Kanton Beringen, dd. 5.12.1964, regelmatig in vorm van uitvoerbare uitgifte overgelegd;

Overwegende dat de ontvankelijkheid van het beroep niet wordt betwist en dat er geen redenen van niet-ontvankelijkheid, welke de rechtbank ambtshalve zou moeten opwerpen, voorhanden zijn;

Overwegende dat geïntimeerde de huurhernieuwing heeft gevraagd van het handelshuis, gelegen te Beringen, aan de Koolmijnlaan, nr. 32, voor een termijn van negen jaar, aanvang nemend op 1.2.1966 en zulks aan de thans in voege zijnde voorwaarden;

Dat de eerste rechter deze eis gegrond verklaarde, behalve dat art. 15 van de huurovereenkomst, waarin bij verkoop van het verhuurde goed, een voorkeurrecht aan de huurder werd toegestaan, in de toekomst niet meer toepasselijk is;

Overwegende dat appellante de huurvernieuwing afhankelijk maakte van een reeks andere voorwaarden;

Overwegende dat de eerste rechter om billijke redenen, die de rechtbank overneemt, de huurvernieuwing toestond aan de bestaande voorwaarden, mits de gezegde lichte wijziging;

Overwegende dat appellante echter gewag maakt van het feit dat in haar aangetekend schrijven van 19.10.1964, waarin zij haar voorwaarden van de huurvernieuwing stelde, zij mededeelde dat, ingeval die voorwaarden niet zouden worden aanvaard, of indien de Vrederechter andere voorwaarden zou toestaan, zij de huurvernieuwing volstrekt weigert om het huis zelf te gaan betrekken;

Dat zij in hare besluiten, voor de eerste rechter genomen, dezelfde houding aannam;

Overwegende dat de eerste rechter terecht en om oordeelkundige reden deze stelling verwierp; dat de verhuurder, ten overstaan van een vraag om huurvernieuwing een ondubbelzinnige houding moet aannemen, wanneer hij het principe van de huurvernieuwing heeft aanvaard, hij niet een andere houding, welke veel ongunstiger is voor de huurder, mag aannemen, wanneer zijn voorwaarden niet worden aanvaard;

Overwegende dat wanneer de huurder dan het geschil over de nieuwe voorwaarden aan de Vrederechter onderwerpt, het geding tot dit geschil beperkt is;

Dat de Vrederechter dan vrij moet kunnen uitspraak doen naar billijkheid en zijn vrijheid niet mag beperkt worden door een verzet van de verhuurder om huurvernieuwing toe te staan, indien zijn voorwaarden niet in haar geheel worden aanvaard;

Gelet op de voorschriften van de art. 2-30 tot 37 der wet van 15 juni 1935, welke werden nageleefd;

Om deze redenen:

en de redenen van de eerste Rechter,

De Rechtbank, zetelende in graad van beroep, rechtdoende op tegenspraak, de zetel regelmatig samengesteld zijnde, alle andere en tegenstrijdige besluiten als ongegrond verwerpende;

Verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond; Bekrachtigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt appellante in de kosten van beroep.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

8e Kamer. — 22 september 1965.

Voorzitter : M. Goossens.

Referendaris : M. Quanjard.

Advocaten : Mrs. De Schrijver en Lhonneux.

Handelaar. — Apoteker.

In de huidige tijd koopt een apoteker allerlei goederen om ze te verkopen; de aard van die goederen varieert van farmaceutische produkten over thermometers en scheermesjes tot kleenex-papier en dergelijke. Door deze goederen te kopen en te verkopen verricht hij objectieve handelsdaden. De rechtbank hoeft niet te bepalen in welke verhouding deze daden staan tot het nog werkelijk wetenschappelijk bereiden van geneesmiddelen, maar daar ze minstens een bijkomstig deel van het beroep vormen, moet de apotheker als handelaar worden beschouwd. Het is zonder belang of hij al dan niet een inschrijving heeft in het handelsregister.

Faillissement van de C.V. Antwerpse Verzekering tegen oorlogsrisico t/ X.

Overwegende dat de eis ertoe strekt verweerder te horen veroordelen om aan eiser q.q. te betalen de som van 23.892 fr. vermeerderd met de moratoire intresten dd. 9 maart 1965, de gerechtelijke intresten en de kosten.

dat de eis steunt op de contractuele verantwoordelijkheid van verweerder, die op grond van een lening dd. 20.10.1949 zou gehouden zijn tot restitutie;

A. Bevoegdheid.

Overwegende dat verweerder concludeert tot de onbevoegdheid ratione materiae van deze Rechtbank, beweerende dat hij, als apoteker geen handelaar is;

dat hij argumenteert dat hij een vrij beroep uitoefent en dat de handelsdaden, die hij soms zou stellen, steeds als secundaire en onvermijdelijke activiteit moeten beschouwd worden, die geen afbreuk doet aan zijn essentieel karakter van uitoefenaar van vrij beroep, die daardoor aan wetenschappelijke en beroepsvormen gehouden is;

Dat trouwens, steeds volgens argumentatie van verweerder de apoteker niet gehouden is aan de dwingende bepaling tot inrichting van de handel, meer bepaald voor wat betreft de verplichte inschrijving in het handelsregister;

Overwegende dat deze stelling principieel fout is en in strijd met de voorschriften van Openbare Orde;

Overwegende dat volgens art. 1 van het Wetboek van Koophandel handelaar is hij, die als hoofd- of bijkomstig beroep, daden van koophandel stelt in dit wetboek opgesomd;

dat art. 2 van reeks van drie objectieve handelsdaden vermeldt, en o.m. het kopen van goederen om deze te verkopen, en het verkopen zelf;

overwegende dat niet kan betwist worden dat een apoteker, in de huidige tijd, en dit om redenen die ter zake niet dienend moeten onderzocht worden, allerlei goederen koopt om deze te verkopen; dat de aard van deze produkten varieert van farmaceutische produkten over thermometers en scheermesjes naar kleenex-papier en dgl.; dat hij al deze goederen ook verkoopt;

dat hij hierdoor ontegensprekelijk objectieve handelsdaden stelt,

dat de rechtbank niet heeft te bepalen in welke verhouding deze daden staan tot het nog werkelijk wetenschappelijk bereiden van geneesmiddelen, maar dat niet kan ontkend worden dat zij minstens een bijkomstig deel van het beroep vormen;

dat de apoteker dus handelaar is;

Overwegende dat het zonder belang is of hij een inschrijving heeft in het handelsregister, dat het ontbreken hiervan echter een overtreding van de desbetreffende wet is;

Dat de inschrijving voorzien is, zelfs voor de kleinhandel in farmaceutische produkten in de lijst van in het H.R. te vermelden handelsbedrijvigheden in § 7/8° van het K.B. van 31.8.1964; dat deze produkten alleen door apotekers en soms geneesheren mogen verkocht worden (K.V.B. 31.5.1885) aan verbruiker;

Overwegende dat de rechtbank derhalve bevoegd is;

— — — — —

**COMMISSIE VAN BEROEP
INZAKE WERKLOOSHEID**

Tweede Nederlandstalige Kamer. — 23 juni 1965.

Advocaat : Mr. Van den Berghe.

Sociale verzekeringen. — Werkloosheidsvergoedingen. — Voorwaarde. — Opzeggingsvergoeding. — Faillissement van de werkgever. — Uitkering toe te rekenen op achterstallig loon.

Om te kunnen aanspraak maken op werkloosheidsvergoeding moet de werkloze zonder bezoldiging zijn. Als bezoldiging wordt beschouwd de opzeggingsvergoeding (art. 126 K.B. van 20 december 1963) en een in zulk geval toch uitgekeerde vergoeding mag worden teruggevorderd (art. 210).

Als evenwel de werknemer tevergeefs al het mogelijke heeft gedaan om betaling van de opzeggingsvergoeding te bekomen, moet worden gezegd dat hij, om redenen onafhankelijk van zijn wil, van loon verstoken was.

Hiervan moet toepassing worden gemaakt, wanneer de werknemer in het passief van het faillissement van zijn werkgever aangifte heeft gedaan van zijn schuldvorderingen betreffende: 1) achterstallig loon, 2) betaalde vacantie en 3) opzeggingsvergoeding, en het bij de vereffening uitgekeerde bedrag enkel de eerste twee posten dekt. Krachtens art. 1256 B.W. immers moet de toerekening van de betaling bij schulden welke van gelijke aard zijn, gedaan worden op de oudste schulden.

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening t./ Timmerman.

Overwegende dat het hoger beroep ingediend volgens de bij de art. 241 en 242 van het K.B. van 20.12.1963 gestelde voorwaarden, ontvankelijk is;

Overwegende dat de directeur van het gewestelijk bureau op 13.11.1964 besliste verweerder van het recht op de werkloosheidsuitkeringen uit te sluiten van 1.10.1958 af tot en met 31.12.1958 (toepassing van artikel 126 van het K.B. dd. 20.12.1963) en de ten onrechte genoten werkloosheidsuitkeringen terug te vorderen (toepassing van art. 210 van het K.B.);

Overwegende dat deze beslissing steunde op de considerans dat verweerder ingevolge faling van de firma Gebroeders Wilssens te Schelle afgedankt werd zonder vooropzeg; dat na het sluiten van de faling een vergoeding als schadeloosstelling is toegekend van 10.191 fr.; dat dienvolgens het weddeverlies dat verweerder wegens onregelmatig verbreken van zijn bediendencontract heeft geleden, weliswaar gedeeltelijk, werd gecompenseerd en derhalve de werkloosheidsuitkeringen die er in afwachting van de uitkering van de schadeloosstelling onder voorbehoud werden uitbetaald, zullen worden teruggevorderd;

Overwegende dat op beroep aangetekend door verweerder de Klachtencommissie de beslissing van het gewestelijk bureau vernietigde om reden dat uit de gegevens blijkt dat de schuldvordering die in het bevoorrecht passief werd opgenomen een bedrag van 12.000 fr. bevat (achterstallig loon over de maanden augustus en september 1958) en voorts een bedrag als vooropzeggingsvergoeding en betaald verlof; dat aan verweerder een bedrag van 10.191 fr. werd uitbetaald; dat hieruit volgt, dat hem niet eens volledig de achterstallige wedden werden uitbetaald, ook niets voor opzeggingsvergoeding of betaald verlof, dat in deze omstandigheden er geen sprake kan zijn van een gecompenseerde weddeverlies, zodat mag aangenomen dat verweerder de werkloosheidsuitkeringen, ontvangen voor de periode van 1.10.1958 tot 31.12.1958, mag behouden;

Overwegende dat de Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling in zijn hoger beroep aanvoert dat de werknemer om aanspraak op werkloosheidsuitkeringen te hebben, krachtens de bepalingen van art. 126 van het K.B. dd. 20.12.1963 o.a. werkloos en zonder loon moet zijn; dat inzonderheid als loon aangemerkt worden: de opzeggingsvergoeding of de schadevergoeding wegens beëindiging van de arbeidsovereenkomst, waarop de werknemer eventueel recht heeft;

— dat de schuldvordering van verweerder (achterstallig loon en opzeggingsvergoeding) werd opgenomen in het bevoorrecht passief; dat aldus vaststaat dat hij recht had op een opzeggingsvergoeding; dat dit recht blijft bestaan, ook al werd verweerder nog niet volledig betaald;

— dat dan ook niet is voldaan aan al de voorwaarden van artikel 77 van het O.B. en de beslissing van het gewestelijk bureau terecht werd genomen;

Overwegende dat in zitting van 23.3.1965 de Commissie van Beroep het dossier van verweerder onderzocht doch het treffen van een beslissing uitstelde om door de diensten van de Algemene Inspectie van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening een bijkomend onderzoek te laten instellen bij Meester Willy Smets te Borgerhout, curator van het faillissement Wissens Gebroeders, schoenfabriek te Schelle, om te vernemen welke de ingediende schuldvorderingen zijn voor achterstallig loon, voor de opzeggingsvergoeding alsmede voor betaald verlof en welke imputatie door de curator gedaan werd van de uitbetaalde gelden op deze drie hogervermelde factoren;

Overwegende dat volgens inlichtingen ingewonnen bij de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen en bij de curator Meester Willy Smets, verweerder volgende aangifte van schuldvordering indiende:

Aanvaard door Curator			
Wedde augustus 1958:	6.000 fr.	2.210 fr.	
Wedde september 1958:	6.000 fr.	5.210 fr.	
Wettelijke vooropzeg:			
oktober 1958:	6.000 fr.		
november 1958:	6.000 fr.	10.000 fr.	
december 1958:	6.000 fr.		

Betaald verlof

volledig jaar 1958: 1.500 fr. 3.240 fr.

31.500 fr.

Voorschot ontvangen op maandwedde

augustus 1958: — 3.000 fr.

28.500 fr. 28.660 fr.

— dat bij de vereffening op 30.5.1964 er slechts 395.112 fr. aktiva overbleef, dat ten goede kwam aan de lonen, die in totaal 1.110.893 fr. beliepen; dat er dus slechts een dividend van 35,56 % kon uitgekeerd worden; dat aan de andere schuldeisers niets werd uitbetaald;

— dat aan verweerder aldus toegkend werd: 28.660 fr. x 35,56 % = 10.191 fr.

— dat Curator Smets heden bevestigd heeft dat deze imputatie globaal berekend werd op de totale schuldvordering, en dat aan geen enkele der factoren voorkeur werd verleend, dat de 35,56 % dus dient toegepast zowel op de achterstallige wedde, als op de opzeggingsvergoeding en het betaald verlof, zoals ze in de schuldvorderingen werden aanvaard door de Curator;

Overwegende dat Mr. van den Berghe in zijn betoog aanvoert dat het ten onrechte is dat de Heer Regeringscommissaris in zijn advies aanvoert dat het dividend van 35,56 % uitgekeerd werd op de globaliteit van de ingediende schuldvorderingen zonder voorkeurverlening t.o.v. de drie factoren = achterstallige wedde, wettelijke vooropzeg en betaald verlof; dat hij ten onrechte deze toerekening doet van 35,56 % op de periode gedeckt door de opzeggingsvergoeding; dat Mr. van den Berghe eraan toevoegt dat in onderhavig geval hier toepassing dient te worden gedaan van art. 1256 van het Burgerlijk Wetboek;

Overwegende dat krachtens art. 1256 van het Burgerlijk Wetboek toerekening van betalingen — indien de schulden van gelijke aard zijn, de toerekening op de oudste geschiedt; dat indien alles gelijkstaande is, zij op alle schulden naar evenredigheid geschiedt;

Overwegende dat in onderhavig geval kan aangenomen worden dat het loon van de maanden augustus en september 1958, alsmede het betaald verlof 1958 de oudste schulden zijn en alleszins vroeger ontstaan zijn dan de opzeggingsvergoeding; dat trouwens het betaald verlof inherent is aan de geleverde prestaties;

Overwegende dat verweerder een bedrag van 10.191 fr. ontvangen heeft; dat dit bedrag dient aangerekend op

Wedde augustus 1958:	2.210 fr.
Wedde september 1958:	5.210 fr.
Betaald verlof 1958:	3.240 fr.
	10.660 fr.

Overwegende dat wanneer de werknemer al het mogelijke gedaan heeft om de uitbetaling van de vooropzeggingsvergoeding te bekomen, dit hem eventueel niet werd overgemaakt door zijn werkgever, er moet gezegd worden dat deze werknemer van loon verstoken was, om redenen onafhankelijk van zijn wil; dat de Commissie van Beroep overigens reeds de gelegenheid gehad heeft te beslissen dat in geval van insolventie van de werkgever, de werknemer die uit dien hoofde verstoken bleef van enige opzeggingsvergoeding, beschouwd wordt als geen loon te hebben genoten (zie geval Piret - zitting van 4.11.1952: De Groote Valentine - zitting van 21.11.1957);

Overwegende dat daaruit volgt dat vermits verweerder niets getrokken heeft als opzeggingsvergoeding, hij

derhalve niet kan gehouden zijn tot enige terugbetaling, zoals de Klachtencommissie beslist heeft;

Gezien de wet van 14 maart 1960 tot interpretatie en aanvulling van artikel 7 van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders en tot wijziging van de wet van 7 januari 1958 betreffende de Fondsen voor Bestaanszekerheid;

Gezien de artikelen 77 - 106 - 112 van het O.B. van 26.5.1945 gewijzigd bij K.B. van 30.3.1960 en 27.12.1961; de artikelen 126 - 210 - 217 - 241 tot 251 van het K.B. van 20.12.1963 betreffende de arbeidsvoorziening en werkloosheid;

Om deze redenen:

Beslist

Dat het hoger beroep van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening ontvankelijk doch niet gegrond is en dat de uitspraak van de Klachtencommissie haar volledige uitwerking heeft (geen toepassing van art. 77 en 106: verweerder mag de werkloosheidsuitkeringen die hij tussen 1/10/1958 en 31/12/1958 ontvangen heeft behouden).

Tegen deze beslissing kan in beroep gegaan worden bij de Raad van State.

BIBLIOGRAFIE

Nederland

- Belastingwetten.* Beknopte teksteditie voor studie en praktijk. Door C. van Soest en A. Meering (Eerder verschenen onder de titel Leidraad bij de belastingstudie II. 5e dr.). Arnhem, S. Gouda, Quint/D. Brouwer & Zoon. Losbladig in klemband.
- Brugge, W. G.,* Het fraudeprobleem. Financieel en sociaal gezien. Amsterdam, Agon Elsevier. (Agon bibliotheek).
- Brüll, D.,* De delegatiebepalingen in het wetsontwerp vennootschapsbelasting 1960. Stenografisch verslag van de lezing, en het hierop gevolgde debat in de vergadering van 20 februari 1965. Rapport inzake het ontwerp-succesiewet 1964, uitgebracht door de commissie, voor de successiebelasting. Stenografisch verslag van het debat over dit rapport in de vergadering van 20 februari 1965, Alphen aan den Rijn, N. Samsom (Geschriften van de Vereniging voor belastingwetenschap).
- Bijzondere reglementen voor rijkskanalen en -havens.* Bew. door P. A. L. Stadhouders, 16e dr. Assen, Born (Reglementen binnenvaart, onder red. van K. Salomons).
- Christiaanse, J. H.,* Student en fiscus. 7e dr. Amsterdam FED.
- Davies, A. G., Vinke P. en Krings E.,* De verhouding tussen inspecteur en contribuabele. Lezingen gehouden in de vergadering van 10 oktober 1964. Alphen aan den Rijn, N. Samsom (Geschriften van de Vereniging voor belastingwetenschap).
- Deelen, J. E. J. Th.,* Rechtskeuze in het Nederlands internationaal contractenrecht. Een jurisprudentie-onderzoek. Proefschrift Universiteit van Amsterdam, Scheltema & Holkema.
- Drees, W.,* De vorming van het regeringsbeleid. Assen, Van Gorcum & Comp. (Staatkunde en burger-schap).
- Glastra van Loon, J. F.,* Elementair begrip van het recht. 2e dr. Haarlem F. Bohn.

Groot, Hugo de, Inleiding tot de Hollandsche rechtsgeleerdheid. Met de te Lund teruggevonden verbeteringen, aanvullingen en opmerkingen van den schrijver en met verwijzingen naar zijn andere geschriften uitgeg. en van aanteken. en bijlagen voorzien door F. Dorving, H. F. W. D. Fischer en E. M. Meijers. 2e uitg. Leiden, Universitaire Pers Leiden.

Grosheid, G. H. A., en Weststrate C., Handboekje voor verenigingen, naamloze vennootschappen en stichtingen. 8e dr. Alphen aan den Rijn, N. Samsom (Bedrijf en recht. Onder hoofdred. van W. C. L. van der Grinten).

Haersolte, R. A. V. van, Inleiding tot het Nederlandse staatsrecht. 2e dr. Zwolle W. E. J. Tjeenk Willink.

Hartsuiker, J. F., De scouteneur in het Nederlandse recht. (Eerder verschenen als proefschrift Leiden). 's-Gravenhage, Daamen (Fakulteitenreeks nr. 1).

Heide, J. ter, Vrijheid. Over de zin van de straf. (Eerder verschenen als proefschrift Leiden). 's-Gravenhage, Daamen (Fakulteitenreeks Nr. 3).

Hermesdorf B. H. D., Poena talionis. Afscheidskollege Katholieke universiteit te Nijmegen. Nijmegen, Dekker & Van de Vegt.

Jaarboek 1963-1964 van de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland. Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink.

Knol, H. D. M., en Rutgers J., Beginselen van het Privaatrecht. 's-Gravenhage, G. Delwel. 1. 13e, dr.

Leppink, G. J. H., Kort begrip van de Nederlandse sociale wetgeving. 3e dr. Alphen aan den Rijn. N. Samsom.

Nierop H. A. van, Schets van het bankwezen. 5e dr. Haarlem, F. Bohn (Volksuniversiteitsbibliotheek. Tweede reeks).

Nieuwe, Het, Vaarreglement. Reglement ter voorkoming van aanvaring of aandrijving op de openbare wateren in het rijk, die voor de scheepvaart openstaan. Onder red. van P. A. J. Stadhouders, Assen. Born.

Ontwikkelingen in de sociale verzekering. 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff (Geschriften van de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting Nr. 12).

Peeters, G. J. B., Europese vervoerwetgeving. Documentatiegids voor de onderhandelaar bij de opbouw van een Europees vervoerbeleid en codex van de komende ontwikkeling van een gemeenschappelijke vervoerwetgeving. Assen, Born. 1e Aanvulling, Losbladig.

Schmid, J. J. von, Het denken over staat en recht in de tegenwoordige tijd. Haarlem, F. Bohn (Volksuniversiteitsbibliotheek. Tweede reeks).

Sociale zekerheid van migrerende werknemers. Teksten. Stand op 1 januari 1965. Uitgegeven door de Europese Gemeenschappen. Europese Economische Gemeenschap. 's-Gravenhage, Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf.

Soest, C. van, en Meering A., Leidraad bij de belastingstudie. Arnhem S. Gouda Quint/D. Brouwer & Zoon. Afl. 1. 6e dr. dr. Losbl. in klemband.

Soest, C. van, en Meering A., Leidraad bij de belastingstudie. Arnhem, S. Gouda Quint/D. Brouwer & Zoon. Supplement 1, 2 en 3 bij dl. 2. Losbladig.

Toepassing der Wegenverkeerswet 1963. Samengesteld door het Centraal bureau voor de statistiek. Zeist, W. de Haan.

Turk, W. P. den, Belastingtarieven. Voorzien van aantekeningen. 16e dr. Barendrecht, Kooijman.

Vinke P., De inkomstenbelasting in geding. Inaug. rede. Alphen aan den Rijn, N. Samsom. (Geschriften, recht, bestuur, economie).

Frankrijk

- Ameransinghe, C. F.*, L'Expropriation des Compagnies pétrolières de Ceylan et le droit international. Coll. (Extr. R.G.I.P. 1965) A. Pédone.
- Balekjian, Wahé*, Les Rapport de l'A.I.E.A. avec les autres Organisations internationales. Coll. (Extr. R.G.D.I.P. 1965) A. Pédone.
- Barraine Raymond*, Introduction à l'étude du droit et droit civil (Administration légale, tutelle, émancipation) 1e année. 2e éd. Mise à jour au 1er mars 1965. Coll. Aide-mémoire de l'étudiant en droit. Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Bertin, André*, Le Secret en matière d'inventions. En co-édition : Edit. du Tambourinaire et Entreprise Moderne d'Édition.
- Bornecque, Edouard*, Nouveau Manuel de Procédure fiscale. J. A. Néret.
- Boulac, B.*, L'acte d'instruction. Av.-propos de G. Stefani et G. Levasseur. Préf. de F. Stefani. « Bibliothèque des sciences criminelles ». Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Byl R.*, Les Juridictions scabinales dans le Duché de Brabant (des origines à la fin du X^{Ve} siècle). Ill. d'une carte h.t. en coul. Coll. « Travaux de la Faculté de philosophie et lettres de l'Université libre de Bruxelles ». Press. Univers. de France.
- Camus G.*, L'Etat de nécessité en démocratie. - Préf. de Georges Morange. « Bibliothèque constitutionnelle et de science politique ». Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Chevallier, J.*, Droit civil. 1re année 2e éd. 1966. Coll. « Cours élémentaires ». Sirey.
- Collin B.*, Essai de bibliographie pour l'étude du problème des Lieux Saints. Coll. « Extr. R.G.D.I.P. 1965 » A. Pédone.
- Frossard J.*, La Distinction des obligations de moyens et des obligations de résultat. Préf. de R. Nerson « Bibliothèque de droit privé ». Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Guérin, F.*, Précis de législation maritime. 2e partie : Réglementation et économie maritimes. 7e éd. revue et complétée par Ph. Avron, Gauthier-Villars.
- Houin, R. et Rodière R.*, Droit commercial, 1e année, 2e éd. 1966. Coll. « Cours élémentaires ». Sirey.
- Jauffret C.*, La responsabilité civile en matière d'accidents d'automobiles. (Etude comparée en droit espagnol, italien et français). Préf. de Mile Y. Lobin, « Bibliothèque de droit privé », Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Le Bris, R. F.*, La Relation de travail entre époux. Préf. de Yvon Loussouarn. « Bibliothèque de droit privé ». Libr. gén. de Droit et de Jur.
- Lois et traités sur le droit d'auteur.* (Recueil établi par l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture et les bureaux internationaux réunis pour la protection de la propriété intellectuelle). Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Matte, N. M.*, Deux frontières invisibles, de la mer territoriale à l'air « territorial ». A. Pédone.
- Müller-Rappard, E.*, L'Ordre supérieur militaire et la responsabilité pénale du subordonné. Préf. de Jean Graven. A. Pédone.
- Muskhat, M.*, Les Caractères généraux du droit international contemporain. Coll. « Extr. R.G.D.I.P. 1965 », A. Pédone.
- Normand, J.*, Le Juge et le litige. Préf. de Roger Perrot. « Bibliothèque de droit privé ». Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Pascal G. et Plumelle S.*, Infracode. Précis schématique de responsabilité en matière d'accidents de

- la circulation. Jurisprudence. Ill. de 198 schémas-types d'accidents. Technique et Vulgarisation.
- Poulantzas N. A.*, Nature des choses et droit. Essai sur la dialectique du fait et de la valeur. Préf. de Michel Villey. « Bibliothèque de philosophie du droit ». Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Puget H.*, Aspects du droit de l'énergie atomique. T. I. Responsabilité. Assurance. Transport. Coll. « Institut de droit comparé de l'Université de Paris ». Edit. du C.N.R.S.
- Quèguiner, J.*, Code de la mer à l'usage des plaisanciers. Feux et signaux. Règles de barre et de route. Balisage. Ill. en noir et en coul. par. R. Monet. Editions Maritimes et d'Outre-Mer.
- Règlement pour prévenir les abordages en mer.* (Convention de Londres 1960). Décret du 16 août 1965 suivi des règles relatives aux feux et marques. Ill. de 16 pl. en coul. Edit. Maritimes et d'Outre-Mer.
- Rideau, M.*, Précis de législation du travail. « Bibliothèque de l'enseignement technique ». Dunod.
- Rubellin-Devichi, J.*, L'Arbitrage. (Nature juridique. Droit interne et droit international privé). Préf. de J. Vincent. « Bibliothèque de droit privé ». Libr. gén. de Droit et de Jurispr.
- Soubeyrol, J.*, L'Action internationale contre l'Apartheid. Coll. « Extr. R.G.D.I.P. 1965 ». A. Pédone.
- Tanagho, S.*, De l'Obligation judiciaire. (Etude morale et technique de la révision du contrat par le juge). Préf. de Pierre Raynaud. « Bibliothèque de Droit privé ». Libr. gén. de droit et de jurispr.
- Truyol, A.*, Les Doctrines relatives aux relations internationales. Coll. « Extr. R.G.D.I.P. 1965 », A. Pédone.
- Vanel, M.*, La Capacité en droit, 1re année. Travaux pratiques, (Droit civil). Editions Sociales Françaises.
- Vanel, M.*, Petit Manuel de droit, en 2 vol. Editions Sociales Françaises.
- Verdross, A.*, La « Compétence Nationale » dans le cadre de l'organisation des Nations Unies et l'indépendance des Etats. Coll. « Extr. R.G.D.I.P. 1965 », A. Pédone.
- Yturriaga, J. A. de*, L'Organisation de l'Unité Africaine et les Nations Unies. Coll. « Extr. R.G.D.I.P. 1965 », A. Pédone.

Engeland

- Allen, Sir C. Kemp.*, Law and Orders. 3d e. Stevens & Sons.
- Asherson, N.*, Identification by Frontal Sinus Prints. H. K. Lewis.
- Austin, John*, The Province of Jurisprudence determined, etc. Weidenfeld & N.
- Barker, William*, Local Government Statistics. Inst. of Municipal Treasures.
- British Year Book of International Law.* Oxf. U.P.
- Buckland, W. W. & A. D. Mc Nair*, Roman Law and Common Law. n.e. Camb. U.P.
- Chance, E. W.*, Principles of Mercantile Law. Cassell.
- Chapman, Albert*, Local Government and Civil Liberty. Nat. Cncl. for Civil Liberties, 4 Camden High St. N.W. I.
- Cheshire, G. C.*, Private International Law. Butterworth.
- Cheshire, G. C. & C. H. Fifoot*, Cases on the Law of Contract. Butterworth.
- Davies, Riderick*, Offices, Shops and Railway Premises Act. Oyez Pubns.
- Drago, H. S.*, Outlaws on horseback, J. Long.

- Fisher, H. F. & J. Young, Actuarial Practice of Life Assurance. Inst. of Actuaries. Camb. U.P.
- Freund, O. K., Comparative Law as an Academic Subject. Oxf. U.P.
- Geier, A., How to buy Life Insurance. Collier: Colier-Mac.
- Graveson, R. H., The Conflict of Laws. Sweet & M.
- Grygier, T., Criminology in Transition. Tavistock Pubns.
- Howard, C. G. & S. R. Harriss, Law: Its Nature and Limits. Prentice Hall.
- Johnson, E. L., Family Law. Sweet & M.
- Lewis, J. R., Law in Action. Allman.
- Lillie, J. A., The Mercantile Law of Scotland. W. Green.
- Major, W. T., Sale of Goods. Macd. & E.
- Mc Neil, J. L. & R. Rains, Nigerian Cases and Statutes on Contract and Tort. African Universities P.: Sweet & M.
- Nice, R. (Ed.), Treasury of Law. P. Owen.
- Nigro, F. A., Modern Public Administration. Harper & Row.
- O'Molloy, L. S. S., The Indian Civil Service. F. Cass.
- Radzinowicz, L., The Need for Criminology. Heinemann Educ.
- Rowat, D. C. (Ed.), The Omdubsman. Allen & U.
- Salmond, Sir J. W., The Law of Torts. 14e R.F.V. Heuston. Sweet & M.
- Sayre, W. S., The Federal Government Service. Spectrum Bks. Yale U.P.
- Schmidt, F. & S. Stromholm, Legal Values in Modern Sweden. Munksgaard.
- Sinclair, A., Prohibition. Four Square Bks.
- Smith, J. C. & B. Hogan, Criminal Law. Butterworth.
- Stone, J., Human Law and Human Justice. Stevens & Sons.
- Tullett, T., Inside Interpol. Four Square Bks.
- Watson Alan, The Law of Obligations in the Later Roman Republic. Oxf. U.P.
- Zimmerman, I., Punishment without Crime. Hutchinson.

Zwitsersland

- Aargauische Gerichts- und Verwaltungsentscheide 1964. Hrgs. vom Regierungsrat, vom Obergericht und von der Steuerrekurskommission des Kt. Aargau, Aargau, Sauerländer.
- Amonn, Kurt., Über die Eigentumsverhältnisse bei den schweizerischen Investmenttrusts. Bern, Stämpfli, 1965.
- Attentat, Der Fall Friedrich Reinsdorf und fünf weitere internationale Kriminalfälle (Von Manfred Barthel, Willbald Alexis, Jean Giono, Kurt Juhn, Helmut Schulz, Helmut Ebeling). Vorw. von Robert A. Stemmler. München (Wien, Basel), Desch. 1965.
- Carrard, François, Les experts-comptables, sociétés fiduciaires et syndicats de revision selon l'article 723 CO. Lausanne, (en Comm. chez Payot) 1964.
- Feigenwinter, H. R., Das Verfahren vor den Verwaltungsbehörden des Kantons Basel-Landschaft nach dem Gesetz über die Organisation der Staats- und Bezirksverwaltung und das Verfahren vor den Verwaltungsbehörden des Kantons und der Bezirke (Organisationsgesetz) vom 28 april 1958. Winterthur, Keller 1965.
- Hindermann, Walter E., Leitfaden zu Baurecht und Stockwerkeigentum. - Erläuterung der neuen Gesetze, wirtschaftliche und soziale Möglichkeiten, Vorlagen für Verträge und Reglemente. 2., erw. Aufl. des «Leitfadens zum Stockwerkeigentum». Zürich, Verlag Organisator, 1965.
- Hindermann, Walter, Eduard., Vorsorge für den Todes-

fall. (Erläuterungen zum Erbrecht, 2., vollständig Neubearb. Aufl.). Spiegel/Bern, (Steingrubenberg 56, im Selbstverlag) 1965.

- 4e Journée juridique (organisée par la Faculté de droit de l'Université de Genève), 10 octobre 1964 (Remarques sur les nouvelles Règles et usances uniformes relatives aux crédits documentaires, Par) Herbert Schönle. - (La loi fédérale sur les cartels et organisations analogues. Par) Alain Hirsch. - (L'accès des particuliers à une instance internationale: La protection des droits de l'homme dans le cadre européen. Par) Michel Virally. - (L'appréciation médico-légale de l'ivresse dans la circulation routière. Par) Jacques Bernheim. Genève, Georg. 1965.
- Justizirrtum. Der Fall Kölling-Haas und fünf weitere internationale Kriminalfälle... (von Hainz Braun, Hans Magnus Enzensberger, Kurt Juhn, Joe Lederer, Edith Heuser, Jürgen Moeller), Vorw. von Robert A. Stemmler. München (Wien, Basel), Desch, 1965.
- Kormann, Rolf., Die Wandelanleihe im schweizerischen Recht. Berne, Stämpfli 1965.
- Lalive, Pierre, La révision du droit de la filiation illégitime. Rapport... Basel, Helbing & Lichtenhahn 1965.
- Meier, Walter, Die Bestimmungen über das Kriegsverbrechens- und Besatzungsstrafrecht in den Genfer Abkommen zum Schutze der Kriegsgesunden von 1949. Winterthur, Keller, 1964.
- Mennel, Annemarie, Die Steuersysteme in den sechs Mitgliedstaaten der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft, in sechs Mitgliedstaaten der Europäischen Freihandelszone und in den Vereinigten Staaten von Amerika. Herne/Berlin, Verlag Neue Wirtschafts-Briefe 1965.
- Müller, Helmut H., Rechtsfragen der Werbung im Fernsehen. Die Zulässigkeit von Werbesendungen nach der gegenwärtigen Ordnung des Fernsehdienstes in der Schweiz. Der Fernsehwerbevertrag im schweizerischen, deutschen und österreichischen Recht. Winterthur, Keller, 1964.

Oostenrijk

- Dollak, Karl, Das Einkommensteuergesetz. Nach dem Stande vom 1. Febr. 1965. Samt den wichtigsten Nebengesetzen, Durchführungsbestimmungen u. Erlässen hrsg. u. mit Anm. versehen v. Karl Dollak, Egon Bauer, Emmerich Simon, 4., Neubearb. Aufl. Wien 4, Grosse Neugasse 11).
- Festschrift zum 60. Geburtstag von Walter Wilburg (Mit Portr.). Graz: Leykam 1965. (Grazer rechts- u. staatswiss. Studien).
- Norman, Boris P., Die Marxistisch-Leninistische Theorie vom Ursprung und Wesen des Staates. Innsbruck 1965. (Maschinschr.). Innsbruck, staatswiss. Diss. 10 Juli 1965.
- Rechtslexicon. Handbuch des öterr. Rechtes f. die Praxis. Hrsg. v. F. Mautschi, W. Schuppich u. F. Stägel unter Mitw. zahlreicher Fachleute. Loseblattsammlung Lfg. 44 - Wien: Hollinek 1965.

Duitsland

- Babel, Gisela, Probleme der abstrakten Normenkontrolle. Berlin. Duncker & Humblot 1965.
- Baumann, Jürgen, Kleine Streitschriften zur Strafrechtsreform. 10 Beiträge. (Bielefeld), Gieseking 1965.
- Bauer, Erich, Neues Ehegüterrecht. Eine gemeinver-

- ständl. Darstellung d. Bestimmungen d. Gleichberechtigungsgesetzes auf d. Gebiet d. ehel. Güterrechts. 3. Aufl. Stuttgart: Fachverl. f. Wirtschafts- u. Steuerrecht, Schäffer 1964.
- Berg, Hans, Übungen im Bürgerlichen Recht. Eine Anleitung z. Lösung von Rechtsfällen an Hand von prakt. Beispielen. 8. verb. u. erw. Aufl. Berlin: De Gruyter 1965.
- Besprechungen von Urteilen, Beschlüssen und Gutachten des Bundesfinanzhofs. Hrsg. von Hans U. Loeppmann. (Losebl.-Ausg.). Bonn: Stollfuss.
- Bildermann, Ingrid, Der minderjährige Gesellschafter. Darmstadt: Stoytschef 1965.
- Boehmer, Gerhard, Der völkerrechtliche Vertrag im deutschen Recht. Köln, Berlin: Heymann 1965.
- Böttcher, Conrad u. Beinert Jörg, Die Aufnahme von Kindern in das Familienunternehmen. München u. Berlin: Beck 1965.
- Bresser, Paul H., Grundlagen und Grenzen der Begutachtung jugendlicher Rechtsbrecher. Berlin: De Gruyter 1965.
- Brockhoff, Hedin, Die Abgrenzung der Lebenshaltungskosten von den Betriebsausgaben und den Werbungskosten. Stuttgart, München, Hannover: Boorberg 1965.
- Brönnner, Herbert u. Trappe Hermann, Die Heilkur im Steuer- und Arbeitsrecht. Stuttgart: Fachverl. f. Wirtschafts- u. Steuerrecht. Schäffer 1964.
- Brunn, Johann Heinrich, v., Die Verpflichtung der EWG-Staaten zur Wettbewerbswirtschaft. Über d. Gebot d. Marktwirtschaft zum Verbot von Preisstop u. Sozialisierung (Erw. Fassung e. Vortrags). Köln, Berlin, Bonn, München: Heymann 1965.
- Constantinesco, Léontin Jean, Der Unterhaltsanspruch der geschiedenen Ehegatten im französischen Recht. Köln, Berlin, Bonn, München: Heymann 1965.
- Dreier, Ralf, Zum Begriff der Natur der Sache. Berlin: de Gruyter 1965.
- Engisch, Karl, Kritische Bemerkungen zu dem Urteil des Bundesgerichtshofs in Strafsachen über die Straflosigkeit freiwilliger Sterilisierungen von 27. Oktober 1964. München: Verl. d. Bayer. Akademie d. Wissenschaften; Beck in Komm. 1965.
- Enneccerus, Ludwig, Theodor Kipp. u. Martin Wolff, Lehrbuch des bürgerlichen Rechts. Tübingen: Mohr (Siebeck) (Rücken- u. Umschlagt.) Kipp-Coing: Erbrecht. Bd. 5. Erbrecht. Ein Lehrbuch. Von Theodor Kipp. 12 Bearb. von Helmut Coing. 1965.
- Fellerer, Karl Gustav, Bearbeitung und Elektronik als musikalisches Problem im Urheberrecht. Der rechtliche Schutz am elektronischen Werk. Von Mario Fabiani. Festvorträge, gehalten auf d. 4. Kongress d. Internationalen Gesellschaft f. Urheberrecht e.V. am 25. Mai 1964 in Meran. Berlin u. Frankfurt a.M. Vahlen 1965.
- Festschrift für Philip Möhring zum 65. Geburtstag, 4. September 1965. Hrsg. von Wolfgang Hefermehl u. Hans Carl Nipperdey. München u. Berlin: Beck 1965.
- Fischler, Josef, Schwedisches Handels- und Verfahrensrecht für die Wirtschaftspraxis. 2., neu bearb. u. erw. Aufl. Heidelberg: Verl.-Ges. Recht u. Wirtschaft 1965.
- Gedanken zur Strafrechtsreform. Vorträge von Ernst Geinitz, Thomas Würtenbergen u. Karl Peters. Paderborn: Schöningh 1965.
- Geerds, Friedrich, Die Kriminalität als soziale und als wissenschaftliche Problematik. Antrittsvorlesung. Tübingen: Mohr (Siebeck) 1965.
- Gerber, Hans, Das Recht der wissenschaftlichen Hochschulen in der jüngsten Rechtsentwicklung. In 2 Bdn. Tübingen: Mohr (Siebeck) 1965.
- Gollasch, Feix, Rechtskunde, 4. völlig überarb. Aufl. Göttingen: Schwartz 1965.
- Grassmann, Siegfried, Hugo Preuss und die deutsche Selbstverwaltung. Lübeck u. Hamburg: Matthiesen 1965.
- (Haegele, Karl), Das Privattestament. (Durchges. Nachdr.). (Heidelberg) Heidelberger Fachbücherei 1965.
- Hahnhäuser, Claus-Dieter, Verdeckte Gewinnausschüttung an Nichtgesellschafter. Düsseldorf: Verl.-Buchhandl. d. Instituts d. Wirtschaftsprüfer. 1965.
- Heider, Ferdinand, Das Recht der Werbeagentur. Stuttgart, Fachverl. f. Wirtschafts- u. Steuerrecht, Schäffer 1964.
- Hesselmann, Malte, Handbuch der GmbH & Co. Systemat. Darstellung in betriebswirtschaftl. handelsrechtl. u. steuerrechtl. Sicht. 8. überarb. u. erw. Aufl. Köln, O. Schmidt 1965.
- Hilker, Walter, Erwerb, Verkauf, Finanzierung von Haus- und Grundbesitz. Grundbegriffe u. prakt. Winke. 4. überarb. u. erw. Aufl. Köln, O. Schmidt 1965.
- Hohn, Hannsjoef, Unternehmerhaftung gegenüber Geschäftspartnern bei Arbeitskämpfen. Düsseldorf, Verl. Handelsblatt 1965.
- Immel, Gerhard, Die höchstpersönliche Willensentscheidung des Erblassers. Zur Problemengeschichte d. § 2065 BGB. Köln, Graz / Böhlau 1965.
- Jahn, Kurt, Allgemeine Sozialversicherungslehre. Stuttgart, Berlin, Köln, Mainz: Kohlhammer 1965.
- Jescheck, Hans-Heinrich, Le Droit pénal et son application en Zone d'occupation soviétique d'Allemagne (Strafrecht und Strafrechtsanwendung in der sowjetisch besetzten Zone Deutschlands, Franz.) (Conférence). Tübingen: Mohr (Siebeck) 1965.
- Jescheck, Hans-Heinrich, Penal Law and its application in the Soviet occupied Zone of Germany (Strafrecht und Strafrechtsanwendung in der sowjetisch besetzten Zone Deutschlands, Engl.). Tübingen: Mohr (Siebeck) 1965.
- Kahrs, Werner, Zivilrechtliche Ansprüche auf Grund einer Verletzung des Diskriminierungsverbots. Baden-Baden: Nomos Verl.-Ges. 1965.
- Ketzer, Franz, Grundsteuerpraxis. Ein Ratgeber in allen Grundsteuerfragen. München: Kommunal-schriften-Verl. Jehle 1965.
- Kupisch Berthold, Die Versionsklage. Ihre Entwicklung von d. gemeinrechtl. Theorie d. 17. Jahrhunderts bis zum österr. Allgemeinen Bürgerl. Gesetzbuch. Heidelberg: C. Winter 1965.
- Lenski, Edgar, Körperschaftsteuer, 5. neu bearb. Aufl. Stuttgart: Fachverl. f. Wirtschafts- u. Steuerrecht, Schäffer 1964.
- Lieberwirth, Ralf, Das Schmerzensgeld. Systemat. Darstellung u. Entscheidungssammlung. 3. überarb. u. erw. Aufl. Heidelberg: Verl.-Ges. Recht u. Wirtschaft, 1965.
- Lübtow, Ulrich von, Die Entwicklung des Darlehensbegriffs im römischen und im geltenden Recht. Mit Beiträgen z. Delegation u. Novation. Berlin: Duncker & Humblot, 1965.
- Luhmann, Niklas, Grundrechte als Institution. Ein Beitr. z. Polit. Soziologie. Berlin: Duncker & Humblot, 1965.
- Mailänder, Karl, Peter, Zuständigkeit und Entscheidungsfreiheit nationaler Gerichte im EWG-Kartellrecht. Baden-Baden: Nomos Verl.-Ges. 1965.
- Motsch, Richard, Die Konkordatsehe in Italien. Zur

- Praxis u. Theorie d. Zusammenwirkens von Kirche u. Staat bei d. Eheschliessung. Frankfurt a.M., Berlin: Metzner, 1965.
- Müffelmann, Herbert, Die Objektiven Grenzen der materiellen Rechtskraft Steuergerichtlicher Urteile. Zugleich e. Beitrag zum Streitgegenstand im Verwaltungsprozess- u. Steuerprozessrecht. Berlin: Duncker & Humblot, 1965.
- Oetsrley, Ferdinand, Das deutsche Notariat. Nach d. Bestimmungen d. gemeinen Rechts u. mit bes. Berücks. d. in d. dt. Bundesstaaten geltenden partikularrechtl. Vorschriften geschichtl. u. dogmat. dargestellt. In 2 Bden. Aalen: Scientia Verl. - Bd. 1. Geschichte des Notariats. Neudr. d. Ausg. Hannover 1842. 1965. - Bd. 2. Darstellung des geltende Rechts. Neudr. d. Ausg. Hannover 1845. 1965.
- Ossenbühl, Fritz, Die Rücknahme fehlerhafter begünstigender Verwaltungsakte, 2., durch e. Nachtr. erw. Aufl. Berlin: de Gruyter 1965.
- Preuss, Hugo, Gemeinde, Staat, Reich als Gebietskörperschaften. Versuch e. dt. Staatskonstruktion auf Grundlage d. Genossenschaftstheorie. Neudr. d. Ausg. Berlin 1889. Aalen: Scientia Verl. 1964.
- Radbuch, Gustav, Vorschule der Rechtsphilosophie. (Nachschrift e. Vorlesung), 3. verb., durch e. Literaturanh. erg. Aufl. von Arthur Kaufmann. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht 1965.
- Rath, Klaus Wilhelm, Die Belastung des Gewerbebetriebs durch die Lohnsummensteuer. Köln-Marienburg: O. Schmidt 1965.
- Rauschnig, Dietrich, Die deutschen völkerrechtlichen Dissertationen 1958-1964. Zusammengest. im Institut f. Internat. Recht an d. Universität Kiel-Göttingen: Vandenhoeck & Rupprecht 1965.
- Rewolle, Hans-Dietrich u. Wegener Friedrich, Wilhelm, Wettbewerbsrecht in Frage und Antwort. Wiesbaden: Betriebswirtschaftl. Verl. Gabler, 1965.
- Richtlinien für die kriminalistische Arbeit und Entwicklung. Zum 60. Geburtstag von Franz Meinert. Lübeck: Verl. f. Polizeil. Fachschriftum. Schmidt-Römhild 1965.
- Rietschel, Siegfried, Markt und Stadt in ihrem rechtlichen Verhältnis. Ein Beitr. z. Geschichte d. dt. Stadtverfassung. Neudr. d. Ausg. Leipzig 1897. Aalen: Scientia Verl. 1965.
- Rosenberg, Leo, Die Beweislast auf der Grundlage des Bürgerlichen Gesetzbuchs und der Zivilprozessordnung, 5. durchges. Aufl. München u. Berlin: Beck 1965.
- Rudolf, Walter, Polizei gegen Hoheitsträger, (Habilitationsvortrag). — Tübingen, Mohr (Siebeck), 1965.
- Rupp, Hans Heinrich, Grundfragen der heutigen Verwaltungsrechtslehre. Verwaltungsnorm u. Verwaltungsrechtsverhältnis. — Tübingen, Mohr (Siebeck) 1965.
- Sauer, Ernst Friedrich, Staatsphilosophie. — (Köln, Berlin, Bonn, München), Heymann, 1965.
- Schäfer, Adolf, Testament und Erbe. Prakt. Fragen d. Erbrechts u. d. Erbschaftsteuer. Bearb. von Günther Schmidt-Weyland. 10. Aufl. — Mondorf, Titz, 1965.
- Scheer, Hans, Internationales Patent-, Muster- und Warenzeichen-Recht. Kommentare nebst einbezogenen Gerichtsurteilen (Deutschland u. d. Ausland) Patent-, Muster- u. Warenzeichenwesen. Industrie-, Wirtschafts-, Handels-Informationen. 22e Aufl., 1965.
- Schirmer, Berthold, Befehl und Gehorsam. — Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann, 1965.
- Schlüter, Wilfried, Die Vertretungsmacht des Gesellschafters und die Grundlagen der Gesellschaft. — Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann, 1965.
- Schmidt-Tophoff Alfons, Das Recht der Aussenwerbung unter besonderer Berücksichtigung der Musterbauordnung und der neuen Landesbauordnungen von Rheinland-Pfalz, Nordrhein-Westfalen, Bayern und Baden-Württemberg. — Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann, 1965.
- Schroeder-Printzen, Günther, Allgemeines Verwaltungsrecht in Stichworten. — Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann, 1965.
- Sichtermann, Siegfried, Das Bankgeheimnis in Deutschland. — Frankfurt a. M., Knapp, 1965.
- Simitis, Spiros, Grundfragen der Produzentenhaftung. — Tübingen, Mohr (Siebeck), 1965.
- Staat, Recht, Kultur, Festgabe f. Von Hippel zu seinen 70. Geburtstag, 28 Sept. 1965, dargebracht von Freunden u. Kollegen. (Hrsg.: Carl Joseph Hering) — Bonn, Röhrscheid, 1965.
- Stein, Ekkehart, Die Grenzen des dienstlichen Weisungsrechts. (Erw. Fassung e. Vortrages). — Tübingen, Mohr (Siebeck), 1965.
- Thon, August, Rechtsnorm und subjektives Recht. Untersuchungen zur allgemeinen Rechtslehre. Neudr. d. Ausg. Weimar 1878. — Aalen, Scientia verl., 1964.
- Tilka, Bogislav, Das Studium der Rechtswissenschaft. — München, (Geretsried/Obb.) Schuster, 1965.
- Tsatsos, Dimitris, Die Unzulässigkeit der Kumulation von Bundestags- und Bundensratsmandat. Die Rechtsproblematik e. lex imperfecta d. Bonner Grundgesetzes. — Tübingen, Mohr (Siebeck), 1965.
- Twiehaus, Uwe, Die öffentlich-rechtlichen Kreditinstitute. — Göttingen, Schwartz, 1965.
- Viehweg, Theodor, Topik und Jurisprudenz. Ein Beitrag z. rechtswissenschaftl. Grundlagenforschung. 3e durchges. Aufl. — München, Beck, 1965.
- Wagner, Heinz, Grundbegriffe des Beschlussrechts der Europäischen Gemeinschaften. — Köln, Berlin, Bonn, München, Heymann, 1965.
- Weber, Werner, Koalitionsfreiheit und Tarifautonomie als Verfassungsproblem. — Berlin, Duncker & Humblot, 1965.
- Wiedemann, Herbert, Die Übertragung und Vererbung von Mitgliedschaftsrechten bei Handelsgesellschaften. — München u. Berlin, Beck, 1965.
- Wiefels Josef, Bürgerliches Recht. Sachenrecht (80 Fälle mit Lösungen) Durchges u. erg. Aufl. 34-37. Tsd. — Stuttgart, Kohlhammer, Düsseldorf, Schwann, 1965.
- Wieser, Eberhard, Das rechtliche Interesse des Nebenintervenienten. — Bielefeld, Giesecking, 1965.
- Woerner, Lothar, Die Zurückname, Änderung und Ersetzung von Verfügungen der Steuerverwaltungsbehörden. — Stuttgart, Fachverl. f. Wirtschafts- u. Steuerrecht. Schäffer, 1965.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BALIELEVEN

Balie van Brussel

De zitting van de Raad der Orde van 29 november l.l. werd geheven ten teken van rouw, nadat de Heer Stafhouder Maurice Cornil, in aanwezigheid van de oud-stafhouders der Orde, in de hiernavolgende bewoordingen, een piëteitvolle hulde gebracht had aan de nagedachtenis van Hare Majesteit Koningin Elisabeth.

* * *

«In de onverhoedse wreedheid van de dood en verlicht door de opflakkerende gloed der herinneringen» verschijnt naar waarheid de ganse persoonlijkheid van de overledene.

»Zo rijk was de persoonlijkheid van Koningin Elisabeth, zo talrijk de herinneringen die Zij ons naliet en zo helder de oplaaiende vlam van het bewustzijn, dat de wreedheid van de dood zelden zo eensgezind werd aangevoeld.

»Op alle domeinen van geest en hart heeft Zij geschermd. Met al Haar gratie wijdde Zij zich aan de wetenschappen die Zij welgevallig beoefende, met al Haar wilskracht gaf Zij zich aan de kunsten die Zij met haar schitterende gaven beheerste; al Haar gevoeligheid besteedde Zij aan Haar luisterrijke taak de volkeren tot elkaar te brengen en aan Haar bewonderwaardige tussenkomsten ter bevordering van de broederschap onder de mensen.

»Door Haar ongewone eenvoud maar ook door Haar moed tot in het heldhaftige bij het verlenen van bijstand aan de zwakken in alle omstandigheden heeft Zij aan Haar indrukwekkende opdracht meer luister bijgezet dan Zij er aan ontleende.

»De Balie van Brussel is zich ten volle bewust van al wat de nationale gemeenschap aan Koningin Elisabeth te danken heeft en zal trouw het aandenken bewaren aan Haar die in het volksbewustzijn — dat zich niet vergist — reeds genoemd wordt "de grote Dame van de 20e eeuw".»

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Academische zitting op 17 december aanstaande

Op 17 december aanstaande richt de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen een belangrijke academische zitting in, die te 20.30 u. zal plaats hebben in de Assisenzaal van het Gerechtsgebouw.

Zullen als sprekers optreden:

— De heer Dr. R. RENARD, Voorzitter van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, die zal handelen over «De betekenis van de taalwetgeving in België»;

— De heer Dr. M. VANDEKERCKHOVE, Hoofdreferendaris bij de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk, die zal spreken over «Vlaanderen en Europa».

Het lijdt geen twijfel dat, gezien de actualiteit van de taalwetgeving en van de Europese problemen, deze academische zitting een zeer grote belangstelling zal wekken.

De toegang is vrij. Wij raden ten eerste onze lezers uit het Antwerpse aan op deze zitting aanwezig te zijn.

Bezoek aan de N.V. General Biscuits Cy Afdeling De Beukelaer

Vele confraters vergaderden op 1 december te Herentals, om er, uitgenodigd door de afdeling De Beukelaer

van de N.V. General Biscuits Cy, de biscuiterie en de chocolaterie te bezoeken.

Ook omdat sinds dit jaar een charmante ambassadeur van deze nijverheid, Meester Birgit De Beukelaer, tot onze confraters behoort, wisten we bij voorbaat dat dit bezoek zou gekenmerkt worden door een sfeer van hartelijke gastvrijheid.

De Heer R. Goris, Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, heette de aanwezigen welkom en gaf meteen een overzicht van de indrukwekkende ontwikkeling van de fabrieken. Uit deze zeer gevatte toespraak bleek hoe zich niet alleen technisch in dit bijna honderdjarige bedrijf een ware revolutie voltrok, maar hoe ook een baanbrekend sociaal streven de leiders van meetaf heeft bezielde. De Heer Goris behandelde ook enkele juridische problemen, die zich enige tijd geleden stelden, en de gelukkige oplossingen, die er werden aan gegeven. Deze vriendelijke attentie werd zeer gewaardeerd.

Ook gastronomisch werd de hartelijkheid van het onthaal, dat ons te beurt viel, gemanifesteerd, toen tijdens een gezellige receptie voor het eerst de onovertroffen plaatselijke produkten ten tonele werden gevoerd — met welk succes! — en toen deze werden gevolgd door een voortreffelijk middagmaal.

De Heer Edward De Beukelaer, onze milde gastheer, heette eraan persoonlijk, vóór de aanvang van het eigenlijke bezoek aan de fabrieken, zijn talrijke gasten op de meest hartelijke wijze toe te spreken.

Dan ontrolde zich de wondere wereld van de meest vernuftige techniek, zich concentrerend rond eenvoudige produkten. Dat deze eenvoud slechts schijn is, bleek al heel gauw, toen tijdens de rondleiding doorheen de enorme fabrieken de ether gonsde van woorden als «electronische commandotafels, uitkapmachines, koelbanen, oxyderen, concheren en demouleren...»

Ook op dit gebied toonde de Heer Goris zich een deskundige en elke vraag werd accuraat en met de grootste en geduldigste bereidwilligheid beantwoord.

Deze deskundigheid ontbreekt ons te enenmale. Wel kunnen wij getuigen dat ons een nijverheid werd getoond, waar de verleidelijkste en heerlijkste produkten tot stand komen, maar waar vooral de indrukwekkende technische vooruitgang nooit gescheiden werd van intense sociale bekommernis, en waar de gulden traditie in ere wordt gehouden te besturen en te leiden met hoofd én hart.

Om een en ander zijn wij ons beminnelijke gastheren zeer dankbaar.

M. C.

Conferentie der Balie te Leuven

Plechtige openingszitting

Op zaterdag 27 november hield de Conferentie der Jonge Balie te Leuven haar plechtige openingsvergadering.

De voorzitter, Mr. Carnoy, een begaafd en rustig spreker, leidde de vergadering in met hulde te brengen aan de nagedachtenis van de overleden stafhouder Mr. Raport.

Hij stelde vervolgens de openingsredenaar, Mr. Pierre Vandenberg, voor.

De militaire dienstplicht in de Marine inspireerde Mr. Vandenberg voor het onderwerp van zijn rede: «De Prijsmaking».

Dit recht tot in beslagname van schepen in oorlogstijd is stellig een weinig bekende en nog minder bestudeerde rechtsfiguur.

In eenvoudige en directe stijl behandelde de rede-

naar het onderwerp: ontstaan en historiek van de prijsmaking, belangwekkende voorbeelden en een studie van de wetgeving ter zake.

Te recht wees nadien stafhouder Baeté op de grote verdiensten van de openingsredenaar en hij uitte verder zijn genegenheid ten overstaan van de Jonge Balie.

Een receptie en, 's avonds, een banket besloten de voortreffelijk geslaagde openingsdag voor de Jonge Balie te Leuven.

CURIOSA

In het Bulletin van Vragen en Antwoorden (Senaat, Nr. 4 van 30 nov. 1965, blz. 127) lezen wij de hieronderstaande dialoog.

Het antwoord van de Heer Minister van Landbouw zal voorzeker diegenen onder onze lezers, die harts-tochtelijke jagers zijn, interesseren.

* * *

Vraag nr. 1 van de heren Lahaye, De Baer en De Groote d.d. 9 november 1965 (N.):

Het is zeker dat de aflevering van jachtverloven aan de Schatkist belangrijke inkomsten bezorgt zodat het geenszins overdreven is te beweren dat de jagers voor de Belgische Staat een zeer belangrijke sociale groep vormen.

Daar tegenwoordig de opvatting gehuldigd wordt van de Staat-Sinterklaas, lijkt het ons rechtvaardig en redelijk dat de Staat zich bezig houdt met de sociale gevallen die bij de jagers voorkomen.

Zekere jagers, onder meer degenen die tijdens hun leven vijftig jachtverloven aangevraagd hebben, zouden volgens onze mening vrijgesteld moeten worden van de betaling der taks daar zij gedurende een halve eeuw meegewerkt hebben aan het op peil brengen van de staatsfinancien en daar het hier om bejaarde personen gaat, wier inkomsten verminderd zijn wegens het stopzetten van hun beroepsbezigheden.

Zou de heer Minister ons voorstel welwillend in overweging willen nemen?

* * *

Antwoord: Hij die het voorrecht had te mogen jagen vanaf de leeftijd van 18 jaar en die zo kies was geen jachtwapenvergunning aan te vragen tijdens de twee oorlogen, zal minstens 78 jaar zijn bij de aanstaande opening van de jacht.

Indien hij tot dan toe goed te pas is gebleven, mag hij veeleer de heilige Hubertus bedanken liever dan de hulp van sint Niklaas in te roepen.

Derhalve lijkt het mij niet bijzonder billijk noch rechtvaardig een wijziging voor te stellen aan de wet van 22 juli 1922 ten gunste van diegenen welke door de geachte leden als sociale gevallen worden beschouwd.

TIJDSCHRIFTEN

Algemeen Fiscaal Tijdschrift - jg. 1965, nr. 2:

Courturier J. J., Enkele aspecten van de opneming van reserven.

Politica - jg. 1965, nr. 4:

De Clercq B., Het statuut van de sociale leer van de Kerk. — Beckers L., Georges Douglas Howard Cole, 1889-1959, Bio-bibliografische nota. — Dooghe G., De evolutie van het begrip «overbevolking».

Tijdschrift voor Sociale Wetenschappen - jg. 1965, nr. 3:

Versichelen M. en Kruithoff C. L., Levenswijze en levensvoorwaarden van de kunstenaar. Een concreet onderzoek bij 150 Vlaamse creatieve kunstenaars. — Vandewalle G., Exclusiviteitsrechten en verticale prijsverbinding in de Gemeenschappelijke Markt.

Nederlands Juristenblad - jg. 1965, nr. 42:

Limperg Th., De mechanische reproductie van wetenschappelijke en zakelijke geschriften. — Heertje A., De economie en de juridische opleiding. — Drion H., Art. 99 R.O. en de onschendbaarheid van de wet. — Beekhuis J. H., De gebondenheid aan een bindend advies-clausule in een reglement, opgesteld door appartementseigenaren. — Logeman J. H. A., Mr. van Maarseeven en de handschoen van Mr. Kan. — X., Adoptie door de overblijvende echtgenoot. — Wiarda J. en Delfos G., Commissie voor de herziening van het kinderbeschermgerecht. — Van Benthem Jutting C. H. J., Aanvulling van de Wet op de Ruimtelijke ordening. — Rijndorp J. L., Nogmaals de Prins van Oranje en andere titels der Koninklijke Familie.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie - jg. 1965, nr. 4882:

Baeteman G., De huidige stand van de hervorming van het huwelijksgoederenrecht in België (I). — Kist J., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak: Verbintenissenrecht (II).

nr. 4883:

Baeteman G., De huidige stand van de hervorming van het huwelijksgoederenrecht in België (II). — Kist J., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak: Verbintenissenrecht (II).

Arbitrale Rechtspraak - jg. 1965, nr. 537:

Mok M. R. en Johannes H., Arbitrage en het E.E.G.-Verdrag.

Journal des Tribunaux - jg. 1965, nr. 4510:

Henrion R., Le gouvernement de l'économie.

Mouvement Communal - jg. 1965, nr. 11:

Leroy M., L'application de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse. — Vanackere L., Le cinquantième anniversaire de l'Union des Villes autrichiennes. — Camassa A., Le conditionnement d'air dans les hôpitaux en les cliniques.

Bulletin van de E.E.G. - jg. 1965, nr. 11:

De handelsbetrekkingen tussen Oost en West.

Cahiers de Droit Européen - jg. 1965, nr. 2:

Velu J., Le bilan politique de la Convention Européenne des droits de l'homme. — Van Gerven W., Droit d'établissement. — Golsong H., Le Conseil de l'Europe et la souveraineté nationale. — Visser 'T Hooft H. Ph., Quelques aspects des Contrats de Recherche d'Euratom.

nr. 3:

Pepy E., Les questions préjudicielles dans les traités de Paris et de Rome (I). — Troclet L. E., Les aspects sociaux de la fusion des Exécutifs et des Communautés. — Waelebroeck M., La notion d'acte susceptible de recours dans la jurisprudence de la Cour de justice des Communautés.